

SLUTRAPPORT

Processutvärdering av implementeringen av
Group Violence Intervention (GVI) i Göteborg

Mikaela Starke och Anneli Larsson

Institutionen för socialt arbete

Göteborgs universitet

Tack!

Vi vill tacka Brottsförebyggande rådet för förtroendet att genomföra uppdraget. Vi vill även rikta ett stort tack till styrgruppen, arbetsgruppen, koordinatörer och övriga nyckelpersoner, verksamma inom GVI i Göteborg för att ni så generöst har delat med er av era erfarenheter vilket möjliggjort att processutvärderingen av GVI har kunnat genomföras.

Innehållsförteckning

Bakgrund	7
<i>Group Violence Intervention (GVI)</i>	7
Programlogiken i GVI	7
<i>Implementeringsforskning</i>	12
Implementering av GVI	13
Svenska studier av implementeringen av GVI.....	14
GVI i en svensk kontext	15
Syfte och frågeställningar	16
<i>Metod och genomförande</i>	16
Datainsamling och analys.....	17
Beskrivning av införandet av GVI i Göteborg	19
<i>Organisationen av GVI Göteborg</i>	19
Koordinatorer.....	20
Stödfunktioner för arbetsgrupp och koordinatörer	21
Resultat processutvärdering av GVI Göteborg	22
<i>Processutvärderingen påbörjas</i>	22
1. Appropriateness	25
<i>Förankringsarbetet</i>	25
Koordinatorernas uppfattning av förankringsarbetet	25
Koordinatorernas kunskapsinhämtning	26
Förankringsarbetet och stödet från NNSC	29
Förankringsarbetet och stöd från BRÅ och det nationella stödteamet	31
Förankringsarbetet och stöd från Malmö och Örebro	31
<i>Uppgifter för att kunna genomföra GVI.....</i>	32
Koordinatorernas uppfattningar av vad som ingår i uppgiften och oklarheter	32
Förankringsarbetet och kunskapsutvecklingen bland koordinatörerna	34
<i>Uppfattningar om GVI som en relevant strategi.....</i>	35
Tveksamhet till GVI som relevant	35
GVI som en relevant strategi.....	38

2. Acceptability	40
3. Adoption	44
<i>Frivården</i>	44
<i>Socialtjänsten</i>	44
<i>Polisen</i>	47
<i>Stöd och resurser för att strategin ska kunna upptas inom verksamheterna</i>	47
<i>Sekretess</i>	49
<i>Samverkan</i>	50
Samverkan mellan verksamheterna.....	50
Svårigheter med samverkan mellan verksamheterna.....	53
Samverkan med civil- och lokalsamhället.....	53
4. Feasibility	57
<i>Anpassningar av GVI</i>	57
5. Fidelity	59
<i>Programtrohet</i>	59
<i>Påtalade svårigheter när det gäller efterföljande av strategin</i>	60
Personalomsättning.....	61
<i>Att vara programtrogen i en svensk kontext</i>	62
<i>Custom notifications</i>	63
Att erbjuda hjälp till de som vill lämna.....	64
Ökat fokus och sanktioner.....	65
Diskussion	66
<i>Appropriateness</i>	66
<i>Acceptability</i>	67
<i>Adoption</i>	69
<i>Feasibility</i>	71
<i>Fidelity</i>	72
<i>Organisationen GVI i Göteborg</i>	73
<i>Resurser</i>	74

Referenser	75
<i>Referenser till lagar:.....</i>	<i>78</i>
Bilagor	79

Bakgrund

Group Violence Intervention (GVI)

Under 1990-talet påbörjades ett arbete i Boston, USA, som syftade till att avskräcka gäng från att använda dödligt våld. Med alla lagliga medel skulle samhällets aktörer tillsammans med civilsamhället tala om för gängen att det dödliga våldet inte accepterades eller tolererades (Kennedy 1997; Kennedy et al. 1996). Under åren har arbetet utvecklats, studerats och utvärderas och idag benämns strategin som "Group Violence Intervention", förkortat GVI (Kennedy, Braga & Piehl, 2001). Även om det har skett en utveckling sedan arbetet startade på 1990-talet så bygger strategin fortfarande på teorin om fokuserad avskräckning (Braga et al. 2011; Braga & Weisburd, 2012; Kennedy, 2006; 2009). GVI fokuserar på det grövsta våldet och det våld som utövas av individer som ingår någon gruppering som nyttjar dödligt våld (Kennedy, 2009).

Programlogiken i GVI

En programlogik är uppbyggd av antaganden om hur interventionen är tänkt att fungera och vad som förväntas hända när en intervention används. En tydlig och transparent programlogik innebär att det är möjligt att pröva om antagandena fungerar i praktiken (Rogers, 2008). GVI:s programlogik bygger på teorin om fokuserad avskräckning och att ett litet antal individer och grupper är ansvariga för majoriteten av våldsbrott i samhället, varför högriskindivider och grupper behöver identifieras. Strategin är framtagen utifrån antagandet att fokuserad avskräckning förväntas bidra till att personer i gängkriminalitet väljer att avstå från våld och förändra sitt beteende, vilket därmed minskar det dödliga våldet (Kennedy, 2006). Detta antas kunna ske när samhällsliga resurser, såväl offentliga som ideella och privata, samordnas för att kommunicera budskapet till de kriminella nätverken om en icke-tolerans mot det dödliga våldet, samt att det finns hjälp att få för att byta riktning på livet. Samarbete mellan myndigheter, frivilligverksamhet och engagemang från medborgare utgör nyckelkomponenter för att GVI ska nå framgång; det vill säga leda till betydande minskningar av våldsbrott och förbättrad allmän säkerhet (Braga & Kennedy, 2020). Givet den teoretiska ingången är strategin uppbyggd kring

samverkan mellan verksamheter som i en svensk kontext motsvarar kommunal socialtjänst, polis, kriminalvård och civilsamhälle.

Genomförandet av strategin sker i sex faser:

Fas 1: planering för interventionens genomförande

Fas 2: kartläggning av vilka grupperingar som bedriver det grova våldet

Fas 3: kommuniceras strategins budskap till de grupper som är identifierade.

Budskapet inkluderar tre delar:

- 1) samhället tolererar inte våld
- 2) framtida våldshandlingar kommer att få konsekvenser
- 3) det finns hjälp att få för dem som vill lämna kriminaliteten.

För att kommunicera budskapet finns två olika tillvägagångssätt; "call-in" (CI) och "custom notifications" (CN). Till CI kallas representanter för olika våldsgupperingar för att tillsammans få budskapet från olika aktörer. CN innebär att polis och socialtjänst söker upp personer från våldsgupperingar för att kommunicera budskapet.

Under fas 4 sker en uppföljning av hur det kommunicerade budskapet tas emot av grupperingarna samt hur den förmedlade hjälpen och stödet för att kunna lämna ett kriminellt liv tas emot av individer i respektive gruppering.

Under fas 5 sker uppföljningen av aktiviteter och utfall. I denna fas sker även anpassning och planering av nya aktiviteter i faserna 2–4 som baseras på den kontinuerligt uppdaterade kartläggningen, nya CI och CN samt ett ökat fokus på aktuell gruppering.

Under fas 6 sker det som benämns som ökat fokus, sanktioner och sociala insatser, där fortsatt dödligt våld ska följas upp och kännbara konsekvenser ska sättas in för alla medlemmar i gruppen om inte budskapet uppmärksammas och efterföljs. Utöver det erbjuds sociala insatser till de som vill lämna kriminaliteten (NNSC, 2015).

Resultat från implementeringar av GVI

Braga & Kennedy (2020) uppmärksammar att GVI:s teoretiska ramverk, fokuserad avskräckning, innebär mångfacetterade aktiviteter och kräver en genomarbetad struktur och organisation för att kunna genomföras. Om strukturen och organisationen av GVI fallerar och om strategin inte efterföljs kan det leda till problem såväl när det gäller implementering som problem med programtrohet. Det har också rapporterats att effekten av GVI kan vara betydligt svagare då strategins olika delar inte har genomförts eller efterföljts (Braga et al. 2018). För att säkerställa korrekt implementering av strategin behöver GVI efterföljas av alla centrala aktörer och utvärderingar visar att det är svårt för lokala aktörer att nå framgång och hållbarhet över tid om inte strategin efterföljs av alla inblandade. Forskning visar att fokuserad avskräckning har fått och kan få motsatt effekt, såsom dåliga relationer mellan myndigheter och lokalsamhället då endast vissa delar har genomförts såsom övervakning och tillsyn (Griffiths & Christian, 2015). Programtrohet är därför en central del av GVI och att arbeta med fokuserad avskräckning innebär inte enbart sanktioner utan alla strategins olika delar måste vara verksamma. I två etnografiska studier (Rowe & Friis Søgaaard, 2020) genomförda i Wales och Danmark avsåg forskarna att fördjupa förståelsen av hur de olika aktörerna agerar och samverkar med varandra och konsekvenser av att nyttja fokuserad avskräckning samt fördjupa förståelsen av tillämpningen av strategier för personer som identifieras som gängmedlemmar. Utöver det observerades även tredje parter och deras samverkan med huvudaktörerna. Bland annat fann forskarna att engagemang från tredje part kan möjliggöra en situation där polisen, genom deras samarbetsrelationer, indirekt kan bidra till sanktioner för personer som inte är identifierade av underrättelsetjänsten. Under studierna uppkom frågor om övervakningen av dessa former av bestraffande insatser från såväl myndigheter som lokalsamhället. Utöver dessa komplicerande samarbeten, som inte alltid var juridiskt förankrade, fann forskarna att polisen oftast endast letade efter kända personer i områden som förknippas med gängaktiviteter och sökte inte identifiera nya aktörer. Givet erfarenheterna från tidigare studier behöver erfarenheter från tidigare studier tas omhand för att förebygga att en strategi som GVI missuppfattas och missbrukas. I en systematisk review (Braga, Weisburd & Turchan, 2018) fann forskarna att en tredjedel av de inkluderade utvärderingarna (N=24) hade utmaningar med

implementeringen av GVI. Ett exempel är från Boston, där GVI avbröts trots flera år av framgångar med att minska gängvåldet. Detta berodde på frånvaro av pågående analys av ökat gängvåld, frånvaro av adekvata strukturer och stöd från styrande instanser samt interna politiska stridigheter. Liknande svårigheter har rapporterats från andra städer i USA, där implementeringen av GVI inte har fungerat på grund av politiska problem och avsaknad av samarbete mellan centrala aktörer (Braga, Turchan & Winship, 2019). Andra negativa erfarenheter av implementering av GVI förklaras med hanteringen av strategin under implementeringsprocessen, såsom osäkerhet kring verkställighet, dålig kommunikation och samordning mellan och inom de centrala verksamheterna och brister i marknadsföringen av budskapet till målgruppen (Delaney, 2006). Ytterligare erfarenheter av svårigheter av implementeringen av GVI rapporteras vara frånvaro av ledarskap och organisation av GVI, bristande kommunikation mellan de centrala aktörerna (Fox, Novak, Yaghoub, 2015), men även personalomsättning bidrar till att implementeringen av strategin kan misslyckas. Ett exempel på det är erfarenheterna från Boston Ceasefire (Braga, Hureau & Winship, 2008) där implementeringen försämrades allvarligt av personalomsättning bland centrala chefer och viktiga aktörer i kommunen som var involverade i processen.

Sammanfattningsvis visar tidigare studier på vikten av att det skapas en robust och hållbar organisation runt implementeringen av GVI, som koordinerar implementeringen och verkar för att kommunikation sker inom respektive verksamhet samt mellan verksamheterna. Det är centralt att verksamheterna har tillit till varandra, och att övervinna misstroenden är en central fråga när professionella med olika jurisdiktioner ska skapa och hantera effektiva och kapacitetsbyggande samarbeten. Det som framkommer är också behovet av långsiktighet: implementeringen av GVI behöver baseras på politiska beslut som tas över tid och att detta innebär att resurser avsätts för att genomföra strategin. Studier uppmärksammar även att de som ska genomföra strategin behöver kunskap om GVI för att alla delar av strategin ska vara verksamma. Detta innebär även en tät samverkan inom och mellan de centrala verksamheterna. Givet strategins komplexitet och de olika identifierade svårigheterna i samband med implementeringen av GVI påpekar Braga och Kennedy (2020) att implementeringsprocessen behöver beforskas, för att identifiera framgångsfaktorer

men även barriärer i olika kontexter. Forskning behövs således för att förstå olika verksamma mekanismer och för att utveckla och implementera bästa praxis i olika kontexter.

Strategin har dock visat sig framgångsrik i flera olika studier och GVI kan vara ett effektivt tillvägagångssätt för att minska våldsbrott. Forskning visar (Gripp et al. 2020) att samarbete mellan myndigheter för att minska våldsbrottsligheten är centralt. I utvärderingen av GVI:s implementering i Connecticut, USA, framkom att framgångarna berodde på starkt partnerskap och samarbete mellan deltagande myndigheter och samhällets aktörer. Samarbetet möjliggjorde att individer som vill avbryta delaktighet i kriminella gäng fick det stöd som de behöver, såsom arbetsträning, utbildnings- och anställningsmöjligheter, krisrådgivning och juridiskt och socialt stöd. Forskningen visar på vikten av samhällsengagemang och förtroendeskapande för framgången för GVI, såsom involvering av samhällsmedlemmar och ledare i beslutsfattande och planering, och att bygga relationer med dem för att skapa förtroende för strategin. Utöver det visar forskning att den informella sociala kontrollen är långt mer effektiv än den formella sociala kontrollen, vilket motiverar betydelsen av att inkludera civilsamhället i arbetet med GVI. En ytterligare framgångsfaktor för strategin är att verksamheter måste genomföra kontinuerliga analyser av den lokala kontextens problem. Att endast kopiera implementeringen av strategin från tidigare städer är inte ett effektivt sätt då strategin behöver anpassas till de lokala förhållandena (Braga & Kennedy 2020).

I en systematisk forskningsgenomgång, där olika brottsförebyggande insatser som byggde på fokuserad avskräckning jämförts, framkom att GVI hade den bästa brottsreducerande effekten (Braga et al. 2018). GVI visar sig vara en effektiv strategi för att minska våldsbrott och förbättra allmän säkerhet och det rapporteras att GVI bidragit till att minska våldsbrott med upp till 40 procent.

National Network for Safe Communities (NNSC)

NNSC är ett forskningscenter som stödjer städer som implementerar brottsförebyggande och brottsreducerande strategier, till exempel GVI. NNSC stöder implementeringar av GVI över hela världen genom utbildning och handledning. Utöver det genomför de forskning på strategin och dess effekter, de bidrar till att sprida resultat från forskning och allmän information om GVI (NNSC, 2015). För att

tillse GVI:s hållbarhet och för att säkra ansvaret för implementeringen av GVI rekommenderar NNSC att de som avser att implementera GVI etablerar en styrande övergripande struktur och skapar ett system för att underhålla nyckelaktiviteter, samt att kontinuerligt hålla partners engagerade i projektet. NNSC har utvecklat en rad olika rekommendationer för att vara ett stöd för verksamheter att implementera och följa upp aktiviteter inom GVI. I dessa föreslås det att efter genomfört CI ska den grupp som har det övergripande ansvaret för implementeringen av GVI sammanfatta och utvärdera CI och planera för kommande aktiviteter. Utöver det ska aktiviteter analyseras och utvärderas kontinuerligt. Vidare är det centralt att följa upp utfästelser om att strategin kommer att ge konsekvenser och tillse att strategin får de effekter som påtalas vid CI. Kommunikation med målgruppen ska ske kontinuerligt via CN (Braga & Kennedy, 2020).

Implementeringsforskning

”Allt beror på implementeringen” säger Amir Rostami i ett samtal om gängens framväxt, varningarna som inte hörsammades, möjliga orsaker till det eskalerande våldet och framtidens utmaningar.

Implementering av en intervention är att betrakta som en cyklisk process där de verksamheter eller organisationer som är bärare av interventionen regelbundet reflekterar, bearbetar, återkopplar och omhändertar händelser, praktik och samverkan, men även juridiska frågor, i relation till interventionen och i takt med att implementeringen sker. Implementeringsprocessen behöver således vara flexibel i den meningen att planering, beslut och tillvägagångssätt behöver följas upp och kontinuerligt omprövas allteftersom implementeringen sker (Fixsen & Naoom, 2005, Fixsen et al. 2009). Processen från start till införande och integrering i verksamheten delas ofta upp i följande steg (Fixsen et al. 2005):

- identifiera behov och möjliga nya arbetssätt
- välj metod och förankra beslutet
- utbilda och implementera
- följ upp, utvärdera och anpassa

- håll fast vid det nya i den ordinarie verksamheten.

Implementeringsforskning har identifierat såväl förutsättningar som hinder när nya interventioner ska användas, levereras och upprätthållas. Hinder som identifierats är till exempel att de som ska genomföra den nya insatsen, i detta sammanhang GVI, kan uppfatta det som en konkurrent till ett inarbetat arbetssätt eller en beprövad metod. Detta kan bidra till motstånd mot förändring. Men en ny insats, såsom GVI skulle också kunna uppfattas som ett bidrag till ett befintligt arbete.

En ytterligare faktor som har identifierats som en barriär för implementering av metoder är tidsbrist och när beslutsfattare uppfattar att implementeringen av den nya insatsen kan genomföras inom ramen för det ordinarie arbetet. Att inte tillräckliga resurser tillsätts, att utbildning i metoden uppfattas som onödig och därför väljs bort, samt att handledning inte bedöms nödvändig utgör ytterligare barriärer för framgångsrik implementering av nya insatser.

Sammantaget visar forskningen att resurser, som till exempel utbildning, stöd och tillräckligt med tid, behöver avsättas för att de som ska genomföra implementeringen och förvalta den tilltänkta metoden ska kunna ges möjlighet till detta. Tilltänkta förändringar måste vidare anpassas för att möjliggöra en framgångsrik implementering (Powell et al. 2012; Powell et al. 2015; Waltz et al. 2014; Waltz et al. 2015).

Implementering av GVI

Att implementera en intervention som GVI är en komplex process. Det är inte bara flera verksamheter som är inblandade utan även många professionella. De olika verksamheterna har olika uppdrag i arbetet med att tillse att det dödliga gängvåldet minskar eller upphör. Hasson och von Thiele Schwartz (2023) beskriver att kontextuella faktorer behöver identifieras och några av de faktorer som har betydelse för hur väl en intervention implementeras är:

- personerna som ska använda interventionen
- organisationens struktur och kultur
- det omgivande samhället.

Till detta tillkommer faktorer som verksamheternas stöd till de professionella, såsom tid för att arbeta med strategin och för att kunna tillägna sig kunskap om strategin, men även möjlighet att omsätta strategin i det egna arbetet tillsammans med kollegor. Utöver detta kan det tillkomma behov av resurser, men även mandat för att kunna genomföra ett arbete utifrån strategin. Det som kan vara särskilt utmanande för implementering av GVI i Sverige är att strategin är framtagen i USA och ska användas i en svensk kontext. Detta kräver anpassning till bland annat svenska myndigheters organisering, svenska lagar och regelverk, men även lokala strukturer. Strategin är dock delvis anpassad till svenska förhållanden (Ivert & Mellgren, 2023; Hellfeldt et al. 2023), men eftersom strategin består av mångfacetterade komponenter och bygger på komplexa samverkanstrukturer över myndighetsgränser går det inte att direkt översätta erfarenheterna och utvärderingarna från tidigare etableringar till Göteborg. De tydligaste skillnaderna jämfört med tidigare etableringar är Göteborgs storlek och folkmängd, men även socialtjänstens organisering. Göteborgs stad är organiserad i fyra separata socialtjänstområden, inom vilka det bland annat finns olika strukturer för myndighetsutövning, förebyggande arbete samt utförarverksamheter. Utöver det har Göteborgs stad ytterligare två förvaltningar som inte deltar i implementeringen av GVI; förvaltningen för funktionsstöd och äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen.

Svenska studier av implementeringen av GVI

Malmö

Två effektstudier har genomförts i Malmö (Ivert & Mellgren, 2021; Ivert & Mellgren, 2023) och en processutvärdering (Ivert et al. 2020). I den senaste utvärderingen (Ivert & Mellgren, 2023) presenterades resultaten i två delar: utvecklingen av skjutningar och sprängningar samt hur arbetet fortlöpt efter det att pilotprojektet avslutades och arbetet med strategin övergick i ordinarie verksamhet. Sammantaget visade resultaten att skjutningar och sprängningar i Malmö ligger på en lägre nivå jämfört med de närmast föregående åren före implementeringen av GVI.

Processutvärderingen (Ivert et al. 2020), som syftade till att identifiera nyckelfrågor att beakta för att GVI skulle implementeras i andra svenska städer med en problematik liknande den i Malmö, studerade bland annat hur väl genomförandet följde riktlinjerna för GVI, vilka avsteg som gjordes, varför samt hur avstegen

påverkade genomförandet och utfallet (Ivert et al. 2020). Forskarna sökte även att identifiera faktorer som direkt eller indirekt påverkade utfallet, såsom att någon del eller olika delar av strategin inte har följts eller inte kunnat följas. Olika orsaker till detta presenterades, såsom att budskapet inte nått fram till rätt personer, att sanktionerna inte varit tillräckliga, att stödet till de som vill hoppa av varit otillräckligt och att stöd inte kunnat ges i tid eller att stöd inte uppfattats som tillräckligt säkert för mottagaren (Ivert et al. 2020).

Örebro

Resultaten från processutvärderingen av GVI i Örebro (Hellfeldt et al. 2023) visar att en god struktur för samverkan, professionellas tidigare erfarenheter av att samverka mellan verksamheterna samt hög tillit till de olika professionella kompetenserna har varit framgångsfaktorer. Utöver det har erfarna och motiverade professionella på nyckelfunktioner, och att förankringsarbetet har fått ta tid, bidragit till framstegen för implementeringen av GVI i Örebro. Forskarna konkluderar att implementeringen av GVI i Örebro är välorganiserat och att GVI kan genomföras i en medelstor kommun som exempelvis Örebro. Implementeringen av GVI är dock krävande och det kommande arbetet i Örebro behöver fortsätta arbeta med att tillse att GVI fortsätter att implementeras i enlighet med dess programteori med lokala anpassningar. Utöver det påtalas att det behöver förtydligas vem som ska genomföra sanktioner och hur och vilka sociala insatser som erbjuds behöver förtydligas och utvecklas.

GVI i en svensk kontext

Att GVI är prövad i en svensk kontext är en fördel för föreliggande processutvärdering av implementeringen av strategin i Göteborg (se till exempel Hasson och von Thiele Schwarz, 2017). Det möjliggör att GVI Göteborg och andra framtida svenska städer kan använda anpassningar och resultat från Malmö och Örebro för att till exempel identifiera kontextuella svårigheter. Det är dock inte tillräckligt att utvärdera implementeringen av GVI i en stad, utan strategin behöver utvärderas i flera kontexter för att undersöka och fördjupa förståelsen av vad som utgör framgångsfaktorer och barriärer när GVI implementeras.

I mars 2022 fick Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet, uppdrag från Brottsförebyggande rådet (BRÅ) att följa implementeringsprocessen av GVI i Göteborg, genom att undersöka hur representanter från socialtjänsten,

polismyndigheten samt frivården, förstår och omsätter GVI internt och i samverkan med övriga verksamheter och det omgivande samhället.

Syfte och frågeställningar

Syftet är att genomföra en processutvärdering av implementeringen av GVI i Göteborg, inom de tre centrala verksamheterna socialtjänsten, polismyndigheten samt frivården, för att besvara i vilken utsträckning GVI har:

- uppfattats som rimlig och relevant (appropriateness) av representanter från de tre centrala verksamheterna
- accepterats av representanter från de tre centrala verksamheterna (acceptability)
- upptagits av representanter från de tre centrala verksamheterna och om samverkan införlivats mellan de olika verksamheterna (adoption)
- anpassats till verksamheterna och de olika fysiska miljöerna i Göteborg (feasibility)
- efterföljts av representanter från de tre centrala verksamheterna och av respektive verksamhet (fidelity).

Metod och genomförande

I genomförandet av processutvärderingen har vi utgått från forskning som har identifierat ett antal väsentliga faktorer som bör beaktas vid implementering av nya arbetssätt (Coffey & Horner, 2012). En central faktor för implementeringar som innebär helt eller delvis nya arbetssätt är att de som ska tillse att en insats implementeras får information och kunskap om vad det är som ska implementeras, i det här fallet GVI. De olika faserna i en implementeringsprocess är inte tydligt åtskilda, utan överlappar varandra. Detta blir delvis tydligt i resultatdelen som är strukturerad utifrån de implementeringsteoretiska begreppen "acceptability", "adoption", "appropriateness", "feasibility" och "fidelity" (Proctor & Brownson, 2012). Det innebär att vissa resultat från den insamlade empirin behöver behandlas under flera av begreppen, men från olika perspektiv.

Vi har följt implementeringsprocessen från mars 2022 till november 2023. Utöver det har vi haft kontinuerliga möten med den nationella GVI-forskargruppen, vi har haft kontakt med forskare inom området från olika institutioner vid Göteborgs universitet samt haft forskarmöten med NNSC.

Etikprövningsmyndigheten godkände ansökan för att genomföra projektet den 10 januari 2023 (Dnr 2022-04676-01).

Datainsamling och analys

För att kunna följa processen av implementeringen av GVI har vi medverkat vid olika möten, under vilka vi har genomfört deltagande observationer. De har dokumenterats dels genom egna anteckningar, dels genom minnesanteckningar eller mötesanteckningar som har skrivits av ansvariga för mötena. Anteckningarna har fungerat som stöd för att beskriva processen, beslut som har tagits samt problem som har diskuterats. En sammanställning av mötena:

- informationstillfällen om GVI (mars och september 2022)
- NNSC:s utbildning i Göteborg (oktober 2022)
- det nationella GVI-mötet (april 2023)
- nationella utbildningstillfällen med fokus på CI och CN
- arbetsgruppens möten (ca tre timmar per vecka från mars 2022)
- styrgruppens möten (vid några tillfällen från hösten 2022)
- koordinatorernas möten (varannan vecka från februari 2023)
- möten med stadens koordinatörer (varannan vecka från februari 2023)
- handledningstillfällen med NNSC (med början hösten 2022)
- möte med enhetschefer inom staden (hösten 2023).

Vi har även tagit del av dokumentation, skriftlig information och material som har tagits fram under den pågående processutvärdering och även detta har varit värdefulla bidrag för att förstå och följa processen.

För att samla in ytterligare underlag i syfte att följa hur information och kunskap om strategin förmedlas, förstås och tas emot av olika aktörer, konstruerade vi en enkät som vi distribuerade till deltagare i samband med informationsmötet i mars 2022. De bearbetade svaren finns i bilaga 3. Vi har även sammanställt och analyserat den workshop som hölls i samband med informationsmötet där deltagarna använde SWOT modellen.

Vi har även samlat in information genom:

- gruppintervjuer med arbets- och styrgrupp under november 2022 samt under september 2023
- en webbaserad enkät, som distribuerades till koordinators vid tre mättillfällen (januari, mars och september 2023). Enkäten bestod av 22 frågor där sex handlade om samverkan (Fråga 1–6), två om CI (Fråga 7–8), två om CN (Fråga 9–10), två om Stöd att lämna gängvård (Fråga 11–12) och 10 om Kunskap om och arbete med GVI (Fråga 13–22). Vid tillfälle 1 besvarades enkäten av 14 koordinators, vid tillfälle 2 av 18 koordinators och vid tillfälle 3 av 14 koordinators. Resultaten redovisas i frekvenser och procent i Bilaga 5.
- semistrukturerade enskilda intervjuer med 18 koordinators (av 22) under januari-februari 2023 och med 19 koordinators (av 24) under augusti-september 2023 samt intervjuer med nyckelpersoner.

Analys av insamlad material

Intervjuerna och svaren från enkäterna utgör merparten av de resultat som presenteras i utvärderingen av implementeringsprocessen.

Intervjuerna har spelats in, transkriberats och har analyserats med hjälp av tematisk analys (Clarke & Braun, 2017) och de implementeringsteoretiska begreppen "acceptability", "adoption", "appropriateness", "feasibility" och "fidelity" (Proctor & Brownson, 2012). I resultatet presenteras anonyma citat från framför allt koordinators. För att läsaren ska kunna följa när intervjun är genomförd, avslutas citaten med en parentes med 1: eller 2: för att ange om intervjun är genomförd vid första eller andra tillfället. Därefter följer siffror som är koder till de koordinators som är intervjuade, men samma kod används inte vid första och andra intervjun.

Svaren från enkäterna har sammanställts utifrån frekvenser och procent och svaren från de olika tidpunkterna har delvis jämförts. Det är dock inga statistiskt säkerställda samband som redovisas avseende de kvantitativa måtten i enkäterna.

Vi vill framhålla betydelsen av att i framtida utvärderingar av strategin använda kompletterande metoder som intervjuer, enkäter, observationer samt dokument för att fånga implementeringsprocesser på olika nivåer.

Beskrivning av införandet av GVI i Göteborg

Kommunfullmäktige i Göteborgs stad beslutade den 25 november 2021 att kommunstyrelsen tillsammans med Göteborgs stads socialnämnder skulle implementera GVI tillsammans med Kriminalvården och Polismyndigheten. Sedan 2021 har Kriminalvården, Polismyndigheten och BRÅ ett regeringsuppdrag att sprida strategin i Sverige i samverkan med kommuner (Regeringsbeslut Ju2021/03330). Kommunfullmäktiges beslut att implementera GVI i Göteborg innebär att Göteborgs stads politiker har identifierat behov av nya arbetssätt för att begränsa det dödliga gängvåldet i Göteborg. GVI har valts ut som den strategi som ansågs vara bäst lämpad. Beslutet förankrades i respektive verksamheter och den 25 mars 2022, då avsiktsförklaringen undertecknades av företrädare från Göteborgs Stad, Kriminalvården Region Väst och Polisområde Storgöteborg. Förklaringen innebar att verksamheterna kom överens om att gemensamt implementera strategin GVI i Göteborg med start under 2022. Det övergripande syftet med implementeringen av GVI i Göteborg är att, över tid, arbeta gemensamt och systematiskt för att minska det grova våldet och öka tryggheten i Göteborg (bilaga 1).

Organisationen av GVI Göteborg

I projektplanen för GVI presenteras nuvarande projektorganisationen för GVI Göteborg (Bilaga 2). Det finns en central samordningsgrupp som fattar övergripande beslut och uppföljning såsom avsiktsförklaringar, överenskommelser och inriktningsbeslut av principiell karaktär. Utöver det finns en styrgrupp med representanter från Frivården Göteborg, Polismyndigheten och Göteborgs stad. Styrgruppen har ett strategiskt ansvar för projektets genomförande och träffas cirka en gång per månad. En tredje gruppering är arbetsgruppen som ansvarar för

planering, förberedelse och tillämpning av GVI-strategin. Arbetsgruppen leds av Göteborgs stads projektledare tillsammans med polisens projektledare och består av representanter för de samverkande myndigheterna. Göteborgs stad representeras av projektledare och verksamhetsutvecklare från socialtjänsten, planeringsledare från Kunskapscenter mot organiserad brottslighet och en kommunikatör. Polismyndigheten har tre representanter i arbetsgruppen: en biträdande projektledare, en verksamhetsutvecklare samt en kommunikatör. Kriminalvården representeras av två frivårdsinspektörer som även är koordinatörer.

Koordinatorer

Koordinatorer är en central funktion inom strategin. De är professionella, verksamma inom nyckelverksamheterna och har till uppgift att samordna arbetet inom och mellan myndigheterna. Utöver det ska koordinatörerna informera kollegor om strategin och det pågående arbetet. I metodstödet som är utvecklat av BRÅ (Bilaga 7) beskrivs koordinatörernas funktion:

“Inom varje samverkansmyndighet måste det finnas minst en utsedd koordinator vars huvuduppgift är att samordna och driva det operativa arbetet samt se till att beslut kopplade till strategin verkställs. Dessa koordinatörer har en nyckelroll i genomförandet av strategin. Koordinatorerna ansvarar för att kommunicera och förankra strategin inom sin organisation. Någon av koordinatörerna bör ha särskilt ansvar för att engagera lokalsamhället i arbetet med strategin.” (s. 24)

I Göteborg har koordinatörernas funktion utvecklats till att dels vara en funktion såsom beskrivs ovan, dels en funktion av mer operativ karaktär. Antalet och sammansättningen av koordinatörer har ändrats över tid. I januari 2023 fanns det 22 koordinatörer: två från frivården och 20 koordinatörer från polis och socialtjänst. Under 2023 tillkom ytterligare koordinatörer inom socialtjänst och polis, samtidigt som vissa avslutade sina uppdrag. Under hösten 2023 fanns det 24 koordinatörer: 2 från frivården och 10 från socialtjänsten fördelat på de olika stadsområdena. Polisen hade 12 koordinatörer från Utredningsenheten, Span, Sektionen för grova brott, Underrättelseavdelning, Brottsoffer- och personsäkerhetsverksamheten samt lokalpolisområdena Hisingen, City, Syd och Nordost.

Hur och på vilka grunder koordinatörer har tillsatts har varierat inom de olika verksamheterna. Frivårdens koordinatörer tillsattes efter ett internt

ansökningsförfarande. Socialtjänsten tillsatte sina koordinatörer genom att frågan gick från projektledaren till respektive stadsområde. Polisen tillsatte sina koordinatörer genom att först identifiera vilka enheter och sektioner inom polisen som behövde en koordinator för att strategin skulle kunna genomföras. Därefter informerades enheterna och sektioner och lokalpolisområden tillfrågades. Variationen på information av uppdraget och tillsättningen av koordinatörer innebär sannolikt att koordinatorens uppfattning och förståelse av uppdraget har skiljt sig åt inom och mellan de olika verksamheterna.

Stödfunktioner för arbetsgrupp och koordinatörer

I arbetet med att implementera GVI mellan och inom de olika myndigheterna har olika stödfunktioner varit tillgängliga och skapats under implementeringsprocessen. Det tillgängliga stöd som har funnits för arbetsgruppen har till viss del varit de som har arbetat med "Sluta skjut" i Malmö, det nationella stödteamet, BRÅ samt NNSC. Projektledarna och arbetsgruppen har även varit stöd till hela koordinatorsgruppen. Forskning (Fixsen et al. 2005) visar att stöd är en viktig komponent och en central faktor för de som ska vara operativa i att implementera nya arbetssätt.

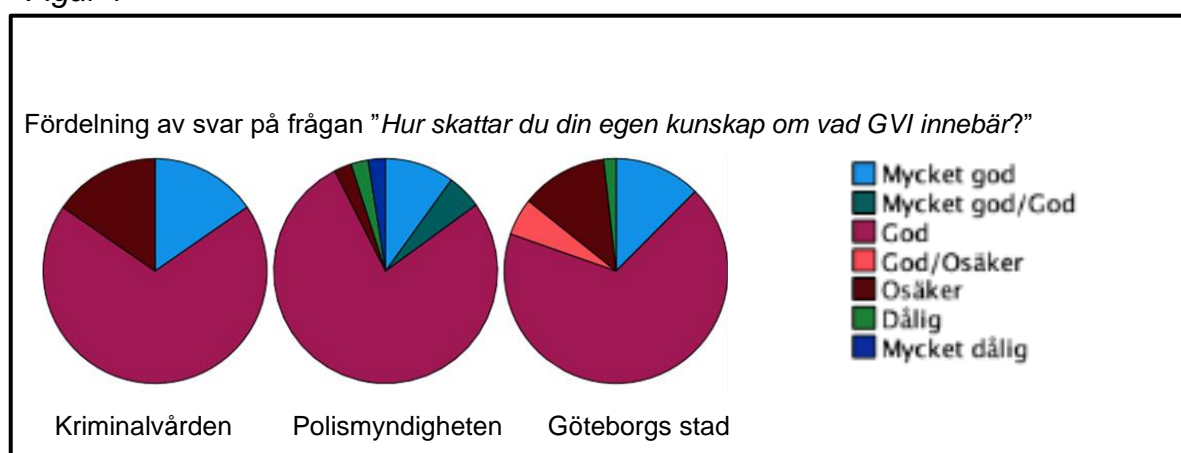
Resultat processutvärdering av GVI Göteborg

Presentationen av resultaten tar avstamp från introduktionen av GVI i Göteborg och därefter följer vi processen som sträcker sig från mars 2022 till september 2023 och utgår från GVI:s programlogik samt implementeringsbegreppen "acceptability", "adoption", "appropriateness", "feasibility" och "fidelity" (Proctor & Brownson, 2012).

Processutvärderingen påbörjas

I samband med informationsmötet i mars 2022 påbörjades processutvärderingen. Deltagare från de tre olika verksamheterna ombads besvara några frågor i en enkät. Enkäten besvarades av 109 deltagare: 13 från kriminalvården, 40 från polismyndigheten och 56 från Göteborgs stad. Se bilaga 3 för enkätens samtliga frågor och respondenternas svar i frekvenser och procent.

Figur 1

Sammantaget visar svaren på enkätens fråga 2 att flertalet skattade den egna kunskapen om GVI som "god" eller "mycket god" (84,6% av de svarande från kriminalvården, 92,5% av de svarande från polismyndigheten och 80,4% av de svarande från Göteborgs stad). Flertalet informanter svarade på fråga 4 att de hade fått information om GVI före informationsmötet (92,3% av de svarande från kriminalvården, 77,5% av de svarande från Polismyndigheten och 69,9% av de svarande från Göteborgs stad). Avslutningsvis uppgav de svarande på fråga 5 att de i hög utsträckning uppfattade informationen som gavs om GVI som "mycket bra" eller "bra" (100% av de svarande från kriminalvården, 92,5% av de svarande från polismyndigheten och 91,1% av de svarande från Göteborgs stad).

Under informationsmötet ordnades även en workshop där vissa representanter från de olika verksamheterna deltog och styrkor, svårigheter, möjligheter samt hot (SWOT: Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) med att implementera GVI diskuterades (bilaga 4). I analysen av de tilltänkta styrkorna som GVI skulle innebära framkom att GVI förväntades förstärka ett fungerande samarbete men även bidra till att samarbetet ökade. Andra teman som kom fram var att det finns befintliga strukturer i Göteborg som är möjliga att arbeta utifrån, GVI kan bidra till att utveckla ett arbete som redan pågår, GVI kan fungera som kunskaps- och kompetensutveckling och att det finns professionell kompetens att arbeta utifrån. De svårigheter som deltagarna identifierade var skillnader i de olika stadsområdena, svårigheter med att ge och utforma insatser, svårt att arbeta enligt GVI, otydlig struktur på GVI, frånvaro av sjukvården, att nå ut med information om GVI, GVI tar tid, civilsamhället, samt sekretessen. Under möjligheter framkom olika förväntningar på att strategin ska minska våldet, att ett samlat budskap ska kommuniceras till berörda parter, möjligheter att arbeta med målgruppen och att utveckla arbetet, att utveckla samverkan, kunskapsutveckling och att befintlig kompetens nyttjas. När det gäller hot identifierades flera teman, såsom otydlighet i organisationen, organisationen i staden, okunskap bland andra aktörer, samverkan, målgruppen, att GVI kan skapa motsatta effekter, att inte GVI efterföljs, att GVI ifrågasätts, sekretess och insatserna, resurser och kostnader samt fokus på gruppen.

Analysen av SWOT visar att GVI:s styrkor identifierades som en möjlighet att ytterligare förstärka och utveckla samarbetet både inom och mellan de olika verksamheterna. Men samverkan identifierades även som ett presumtvt hot och då framför allt utifrån perspektivet att för många aktörer är inblandade och att det kan bli för komplext. Ytterligare styrkor och möjligheter som identifierades var att det finns en professionell kompetens, det finns strukturer att arbeta utifrån där GVI lätt skulle kunna bli en del av det pågående arbetet. En ytterligare styrka och möjlighet som identifierades var att GVI kan bidra till en kompetensutveckling bland yrkesverksamma från de olika verksamheterna, arbetet med målgruppen skulle kunna bli bättre och det dödliga våldet skulle kunna minskas. Den samlade uppfattningen av de svårigheter som identifierades var skillnader i de olika stadsområdena i arbetet mot våld, organiseringen av staden i fyra områden med

sekretess mellan områdena och oro för att GVI ska skapa motsatt effekt jämfört med avsedd. Framför allt var det deltagare från socialtjänsten som uttryckte osäkerhet kring vad GVI skulle innebära för dem och vilka uppgifter GVI skulle medföra. Frånvaro av sjukvården som samverkanspartner i GVI uppmärksammades som en svårighet. Andra svårigheter som uppmärksammades var att informationen om GVI inte skulle nå ut inom och utanför den egna verksamheten och arbetet med civilsamhället. Utifrån resultaten från enkäten samt SWOT-arbetet kan vi konstatera att det fanns ett omfattande förankringsarbete att genomföra inför implementeringen av GVI i Göteborg.

1. Appropriateness

Under implementeringsbegreppet “appropriateness” presenteras resultat om GVI uppfattats som en rimlig och relevant strategi, baserat på data insamlad under hela processutvärderingen och som behandlar förankringsarbetet av GVI, tveksamheter till om GVI är en relevant och nödvändig strategi samt synpunkter som motiverar GVI som en lämplig strategi.

Förankringsarbetet

Efter informationsmötet 2022 påbörjades arbetet med att tillsätta koordinators inom de olika stadsområdena samt inom polisen. Arbetsgruppen arbetade med att förmedla information och omsätta det metodstöd som BRÅ hade skrivit fram (Bilaga 7) samt med att planera för en kick-off som genomfördes i september 2022 och planerade för NNSC:s utbildning om GVI som genomfördes i oktober 2022.

Under förankringsarbetet med GVI kan det konstateras att det funnits många olika förväntningar på roller, takt och tidsaspekter för implementeringen av GVI. Forskning (Coffey & Horner, 2012) visar att det behöver finnas tydliga instruktioner kring vad förändringsarbetet innebär, såsom tydliga rollfördelningar och tidsramar, för att i så stor utsträckning som möjligt utgå från gemensamma förväntningar i implementeringsarbetet. I de första intervjuerna med styrgruppen, arbetsgruppen och koordinators framkom att det fanns olika förväntningar på bland annat vad de olika funktionerna inom GVI ska innehålla och implementeringstakten av GVI i Göteborg. Styrgruppens uppfattning om hur snabbt GVI skulle kunna implementeras stämde under hösten 2022 inte helt överens med arbetsgruppens. Arbetsgruppen ville avvakta med såväl kick-off som utbildning av NNSC och styrgruppen ville genomföra såväl kick-off som utbildningen. Styrgruppen fattade beslutet att såväl kick-off som utbildningen skulle genomföras. Detta innebar att annat arbete med att implementera GVI fick stå tillbaka och det framkommer under intervjuerna med arbetsgruppen att annat centralt förankringsarbete fick stå tillbaka.

Koordinatorernas uppfattning av förankringsarbetet

Under den första intervjun med koordinators framkom att informationen och kunskapen om GVI inte fördjupades över tid under 2022. Den information som gavs

under de olika mötena 2022 uppfattades likartade utan att utvecklas utifrån praktiska implikationer. Koordinatorerna uppfattade att kunskapen om målet med GVI var tydligt och klart, men hur detta skulle genomföras var oklart och hade behövt utvecklas. En av koordinatorerna sa: "Vi behöver veta hur vi ska göra, hur utformar vi för att kunna använda strategin... Det är oklart." (1:7)

Det är framför allt polisens koordinatörer som uttrycker att det har tagit för lång tid att omsätta GVI i praktiken. Vid första intervjutillfället sa en av koordinatorerna: "Vad jag har hört är det samma fråga som diskuteras på mötena nu som diskuterades i september. Man har inte kommit så långt utan man pratar mycket. Man har inte skickat ut informationspaketet som det var tal om... Det är obegripligt varför man inte har lyckats med att göra det på ett halvår men det finns säkert någon anledning till det... men jag hoppas verkligen att man kommer i gång nu." (1:2)

En annan av koordinatorerna uttryckte: "Att vi står och stampar på samma sak och vi har haft en tre-fyra heldagar kanske med olika saker. Och jag känner att vi hade varit redo från dag ett att kunna gå vidare." (1:5)

Under andra intervjutillfället framkom det också att koordinatorerna uppfattade att det var en alltför lång planeringstid för GVI, och en av koordinatör säger: "Det året jag har varit koordinator har varit i stort sett ett enda långt planeringsskede fram till första call-in och custom notification" (2:6).

Även om flera koordinatörer, framför allt inom polisen, uppfattar att planeringen och förankringen av GVI har tagit för mycket tid i anspråk, exempelvis genom ett omfattande antal möten, finns det en förståelse för att socialtjänsten har behövt mer tid och en koordinator säger: "Jag tyckte att det var mycket att slå in öppna dörrar i början, men då förstod jag att alla inte är med på banan, vi måste göra det här. Det var inte samma för de på socialtjänsten exempelvis, utan de behövde göra en längre resa." (2:4)

Koordinatorernas kunskapsinhämtning

Ett fåtal koordinatörer reflekterar över det egna ansvaret för att skaffa den kunskap de behöver för att bidra till att strategin implementeras. I arbetsgruppen nämns till exempel metodstödet från BRÅ (Bilaga 7). Det har dock inte följts upp om koordinatorerna har nyttjat den och tagit del av det underlag som finns om strategin

men i svaren på frågan i den webbaserade enkäten "*Jag har fått kunskap om GVI från skriftliga källor*" uppgavs "*Metodstöd från BRÅ*" som den mest förekommande skriftliga källa vid samtliga mättillfällen (78,6% vid första mättillfället, 88,9% vid andra och 92,3% vid tredje mättillfället).

Under den första intervjun med arbetsgruppen framkommer att gruppen uppfattade att koordinatorena inte helt och hållet tagit ansvar för den egna kunskapsutvecklingen, utan att det fanns en förväntan på att arbetsgruppen skulle presentera informationen. Det kan finnas flera olika orsaker till arbetsgruppens erfarenheter, alltifrån att GVI är en komplex strategi men även att koordinatorena hade svårt att få den tid de behövde för att sätta sig in i strategin. I koordinatorernas svar på frågorna i den webbaserade enkäten, framkommer att majoriteten har tagit del av metodstödet från BRÅ, men mindre än hälften av koordinatorena anger vid första mättillfället att de fått kunskap om GVI från vetenskapliga artiklar även om det har ökat något över tid (42,9% av vid första mättillfället, 50,0% vid andra mättillfället och 53,8% vid tredje mättillfället).

En av koordinatorena beskriver att implementeringen av GVI är en läroprocess för alla på arbetsplatsen, oavsett om personen är GVI koordinator eller ej. Enligt koordinatoren behöver alla som arbetar med målgruppen skaffa sig kunskap och förstå vad GVI är för att kunna diskutera och reflektera över vad strategin får för konsekvenser för arbetet. Flera av koordinatorena påpekar också att kunskapen om strategin behöver underhållas kontinuerligt. Det är centralt att alla, inte bara koordinatorena uppdaterar sig kring strategin, att de läser material och att de arbetar med att anpassa arbetet till strategin. Det finns exempel på koordinatörer som beskriver hur de arbetar med att förankra GVI på arbetsplatsen men även utanför och en av koordinatorena säger: "Vi har försökt förankra det så mycket som möjligt på olika sätt, både genom föredragningar och även utbildningssatsningar..." (2:6)

Det som framkommer under andra intervjun är dock att koordinatorena inte uppfattar att GVI är helt förankrat i verksamheterna. Det finns fortfarande många frågor om vad GVI innebär och hur det praktiska arbetet ska genomföras. För att kunna arbeta vidare med förankringen av GVI blir det tydligt att det behövs en regelbunden återkoppling från de ansvariga, det vill säga styr- och arbetsgrupp inom

GVI, till de som ska genomföra strategin. Ett viktigt forum för detta har varit de koordinatorsmöten som startades upp i februari 2023 under ledning av projektledarna. Hela koordinatorsgruppen har möten varannan vecka, stadens koordinatorsmöten har digitala möten varannan vecka, polisens och frivårdens har fysiska möten. Utöver detta har polisens och frivårdens koordinatorsmöten vid behov, så kallade "shooting review's" där händelser knutna till de kartlagda grupperna och involverade individer diskuteras. Vi har dock inte närvarat vid dessa.

Under de möten där alla koordinatorsmöten medverkar, informeras om processen med att implementera GVI, koordinatorsmötena delar med sig av hur de arbetar med att implementera GVI i det ordinarie arbetet och problem diskuteras. Uppfattningen är att mötena har varit ett lyckat bidrag för utbyte mellan arbetsgruppen och koordinatorsmöten. Men även för att arbetsgruppen ska nå ut med information om pågående arbete med strategin och för att koordinatorsmötena ska kunna diskutera problem och dela erfarenheter.

De möten som riktar sig till stadens koordinatorsmöten där delas också information, olika arbetssätt diskuteras och insatser som är tänkbara att ge till personer som vill hoppa av identifieras och kartläggs. Mötena uppfattas som centrala av koordinatorsmötena för att de ska kunna operationalisera GVI i sin verksamhet samt diskutera och utveckla samverkan mellan de olika verksamheter.

Sammantaget uppfattar koordinatorsmötena att mötena har bidragit till att göra strategin mer begriplig och har ökat förståelsen för hur strategin ska genomföras i det egna arbetet. Mötena skulle kunna uppfattas som en del av ett metodstöd som projektledare ger till koordinatorsmötena, men även ett stöd internt mellan koordinatorsmötena. Att mötesstrukturen befästs och ger stöd till koordinatorsmöten återspeglas i resultaten från webbenkätens fråga "*Jag bedömer att jag behöver mer kunskap om GVI*", där 71,4% av de koordinatorsmöten som besvarade webbenkäten uppgav att de *inte* bedömer sig ha mer behov av kunskap om GVI vid tredje mättillfället, jämfört med 52,9% vid andra mättillfället och 21,4% vid första mättillfället. Trenden skulle kunna sägas vara att koordinatorsmötena har upplevt mötena som kunskapshöjande. Värt att notera är ändå nästan en tredjedel (28,6%) så sent som två år in i implementeringen, vid tredje mättillfället, uppgav att de behöver mer kunskap om GVI.

Förankringsarbetet och stödet från NNSC

I förankringsarbetet med GVI har NNSC haft en central funktion med kontinuerlig handledning till projektledarna och arbetsgruppen. Den digitala handledningen påbörjades under hösten 2022 och har getts med olika intervall minst en gång i månaden. Under vissa handledningstillfällen har även deltagare från det nationella stödteamet och BRÅ deltagit. NNSC har även gett en tvådagars utbildning (GVI-Uni) under oktober 2022 i Göteborg, till styrgrupp, arbetsgrupp, koordinatörer och andra aktörer. Under april 2023 deltog dessutom NNSC i det nationella GVI mötet samt vid en efterföljande träff i Göteborg. Utöver det har arbetsgruppen fått stöd från det nationella stödteamet och BRÅ genom möten samt skriftliga underlag såsom läsguide och metodstöd.

Den sammantagna uppfattningen av NNSC är att de har utgjort ett värdefullt bidrag och på många sätt varit helt nödvändigt för att sprida kunskap om GVI och hur anpassningen till den svenska och lokala kontexten kan genomföras. I den första intervjun med arbetsgruppen framkom att handledningen som har getts av NNSC oftast har uppfattats som givande, klargörande och utvecklande i förståelsen av hur GVI ska kunna anpassas till och implementeras i Göteborg. Aktuella frågor har kunnat ställas och diskuteras.

Under processen har det dock blivit tydligt att det bitvis har varit svårt att genomföra handledningen då strategin är kontextberoende. Det vill säga att handledningen hade behövt ta större hänsyn till befintliga lagar, regelverk och den svenska välfärdssatsmodellen, tillsammans med kunskap om den lokala kontexten, än vad som har varit möjligt. Det har således inte bara funnits behov av metodhandledning utan det har även funnits behov av att kunna diskutera hur GVI kan omsättas i relation till svensk lagstiftning, professionell praktik inom tre olika myndigheter samt samverkan mellan verksamheter. Vidare framkommer såväl i intervjuerna med arbetsgruppen som under möten, att NNSC och nationella stödteamet inte alltid uppfattas vara samordnade med varandra. En röst från arbetsgruppen säger:

“Där har varit lite krock för det har sagts lite olika från nationella stödteamet och NNSC som har gjort att man har känt sig lite osäker ibland... NNSC har varit noga med strategin och kunnat sagt, bromsa, ni måste få den här på plats först innan, men då har nationella stödteamet sagt att vi får försöka göra det... det har varit lite

dubbla budskap i processen... det har inneburit att man ibland har känt sig lite osäker på vad vi i arbetsgruppen ska göra...”

De olika budskapen har bitvis bidragit till förvirring inom arbetsgruppen, vilket uppfattades som olyckligt. För att underlätta implementeringsprocessen hade arbetsgruppen varit betjänt av samma information, råd och stöd från NNSC och från det nationella stödteamet. Resultat från studier (Coffey & Horner, 2012) visar på betydelsen av att de som ska leda implementeringen av en intervention behöver förmedla tydliga och samstämmiga budskap. Under den andra intervjun med arbetsgruppen framkom att de inte alltid har fått samstämmiga budskap. NNSC har under processen gett arbetsgruppen betydligt större utrymme att reflektera över hur strategin ska anpassas till de lokala förutsättningarna medan nationella stödteamet uttryckte sig mer i termer av vad som ska göras för att följa strategin. Detta kan reflektera NNSC:s kunskap om strategin och deras förståelse av behovet att genomföra anpassningar utan att göra avkall på strategin.

Ett ytterligare problem som framkom under den första intervjun med arbetsgruppen, och i samband med observationer av handledningsmöten med NNSC, var att engelskan ibland bidrog till att stödet inte utnyttjats fullt ut. Utöver detta påpekade arbetsgruppen i början att mötena med NNSC var relativt ostrukturerade vilket uppfattades som mindre gynnsamt för handledningsprocessen. Det förekom även att deltagare från nationella stödteamet närvarat via Zoom, utan aktivt deltagande och med nedsläckta skärmar. Något som har bidragit till att arbetsgruppen uppfattat att de har varit iakttaga snarare än att alla har deltagit och fört processen framåt. I den andra intervjun med arbetsgruppen återkommer deltagarna till de initiala svårigheterna med handledningen och handledningssituationerna, men påtalar att handledningen fungerar mycket bättre och utgör ett värdefullt bidrag för arbetsgruppens arbete med att implementera GVI.

Koordinatorerna uppfattar att utbildningen som gavs av NNSC under hösten 2022 bidrog till kunskap om GVI, men inte hur GVI skulle implementeras i Göteborg. En av koordinatorerna säger i första intervjun:

”...de här utbildningstillfällena med GVI där vi också i Göteborgs stad har fått lite olika föreläsningar där jag fått mer kunskaper kring polis, om hur polis arbetar, om hur frivård arbetar, så tycker jag att det har bidragit till min yrkesverksamma praktik.... Alltså hur:et och hur vi skulle samordnas var jätte tydligt. Så mycket frågor som kom till NNSC var ju frågor som kanske inte de kunde svara för. För de var där för att svara för själva teorin och strategin.” (1:14)

I intervjuerna med koordinatörerna framkommer att det inför NNSC:s utbildning fanns en otydlighet när det gällde koordinatörernas uppgifter och samordningen mellan de olika verksamheterna, vilket tog sig uttryck i frågor till NNSC som de inte kunde besvara. Utbildningsdagarna uppfattades dock som ett viktigt bidrag för att öka kunskapen om och förståelsen av GVI. En av koordinatörerna uttrycker; ”De är ju väldigt duktiga på motiverande intervjuer skulle jag säga...De fick ju möta väldigt mycket oro och jag tänkte, det var en ganska tuff situation liksom. Men när de just vänder det tillbaka, alltså det här att det mesta gör ni redan och tänk på att ni gör det mesta, att det bara är en liten del då.” (1:10)

Förankringsarbetet och stöd från BRÅ och det nationella stödteamet

Under den första intervjun uttrycker koordinatörerna en oklarhet om det nationella stödteamet och BRÅ:s roll. En av koordinatörerna säger; ”För mig måste jag säga att det är lite oklart om BRÅ är till för att stötta staden. Alltså... eller stötta strategin...Kan jag som koordinator ringa till den här mannen på BRÅ och säga "Den här personen vill ha det här. Vad gör jag nu liksom?" (1:13)

Det här citatet får även illustrera att det i början av processen fanns frågor om hur koordinatörerna skulle utföra GVI i praktiken och varifrån de skulle få sitt stöd. Liknande röster framkommer under den andra intervju, det hade funnits behov av stöd från BRÅ och det nationella stödteamet till koordinatörerna. Till skillnad från detta framkommer att koordinatörerna från polisen uppfattar att de har fått ett bra stöd från det nationella stödteamet.

Förankringsarbetet och stöd från Malmö och Örebro

Vid intervjun med koordinatörer från polisen har några av dem fått kunskap om GVI, i samband med att ”Sluta skjut” startade i Malmö. Att de hade kunskap sedan tidigare blev tydligt i deras förmåga att diskutera och reflektera över vad som skiljer GVI från deras ordinarie arbete och tankar om vad GVI skulle kunna bidra med. Det

framkommer också att vissa av koordinatorena har kontaktat Malmö för att få mer information om GVI men även för att efterhöra vilka problem de har stött på och eventuella lösningar.

Merparten av koordinatorena har dock inte kontaktat Malmö. Men de efterfrågar erfarenhet och kunskap från de andra etableringarna som de tycker hade varit hjälpsamt att få ta del av. Redan under första intervjun framkommer en önskan om att få möjlighet att prata med koordinatörer i Malmö och en av koordinatorena undrar: "Var är socialtjänsten i Malmö? Förklara för oss hur ni har gjort. Vad har ni haft för insatser, vad har ni erbjudit?... De har ju samma lagstiftning som vi och samma byråkratiska snårskog..." (1:13)

Under den andra intervjun säger en av koordinatorena: "Vi har flera gånger i hela processen önskat en kontaktyta med de andra etableringarna och även besök hos de andra etableringarna och inte fått något gensvar. Det är en brist och det hade kunnat inkluderas. ...Man hade köpt väldigt mycket tid och antagligen gett en del självförtroende till projektet och enskilda medarbetare. Det är så här man gör, det är det här det innebär konkret... där har jag upplevt en avsaknad att man inte har fått det stödet." (2:6)

Uppgifter för att kunna genomföra GVI

Koordinatorernas uppfattningar av vad som ingår i uppgiften och oklarheter

Under första och andra intervjun beskriver polisens koordinatörer att det i uppdraget ingår att sprida kunskapen om GVI inom den egna verksamheten och att fungera som ett nav för att implementera GVI. En av polisens koordinatörer säger: "Jag ska ju vara en länk då till övriga medarbetare på avdelningen, att jag ska informera dels då om det här själva arbetssättet som kommer att fortskrida och påbörjas här och sedan vara en länk från utredarna, kontaktmöjligheter och hjälpa till liksom för att få det att fungera då. Externa... samarbeten med olika myndigheter och lokalsamhället..." (1:8).

Bland socialtjänstens koordinatörer finns det, på samma sätt som bland polisens koordinatörer, en förståelse för att uppdraget innebär en koordinerande uppgift i relation till kollegor inom verksamheten. Socialtjänstens koordinatörer uppfattar

också att de ska ha en koordinerande funktion i förhållande till lokalsamhällets aktörer. En av koordinatorena säger: "Där har jag ju liksom kunnat sprida budskapen, bjuda in de individer eller lokala nyckelpersoner till ett första möte."
(1:12)

Oklarheter

Under det första intervjutillfället med polisen och socialtjänstens koordinatörer framkommer några oklarheter kring uppgiften att vara koordinator och hur uppdraget ska genomföras. Behovet av att förtydliga och återkoppla vad som är koordinators uppgift har diskuterats löpande, bland annat så sent som på arbetsgruppsmöten i juni 2023, och är en av punkterna på ett av koordinatorsmötena under samma månad. Eftersom koordinatorsuppdraget är centralt för att strategin ska kunna genomföras behöver uppgiften vara tydlig, och möjligen kan svårigheter med att förstå uppdraget ha försvårat processen med att strategin har införlivats i verksamheterna. Vissa av polisens koordinatörer uttrycker såväl under första som andra intervjun att de inte vet inte hur GVI-arbetet ska operationaliseras och att de inte har fått några konkreta arbetsuppgifter. Flera koordinatörer inom socialtjänsten uttrycker under första intervjutillfället att uppgiften och uppdraget är oklart och ostrukturerat. En av koordinatorena säger: "Jag har saknat strukturen och tydligheten. Sen så tror jag att man tycker att man har varit jättetydlig. Men det har inte gått ner till oss iallafall. Och jag har saknat förståelsen. Som jag också har hört att man säger att man har. Men jag tycker inte riktigt att det har tydliggjorts i så fall... Jag hade nog önskat att man hade satt sig tillsammans och gemensamt diskuterat hur man ska implementera det och hur man ska göra i de olika socialförvaltningarna. Den kanske de har gjort, men de har inte gjort det tillräckligt bra, tycker inte jag."
(1:14)

Att koordinatorena inom socialtjänsten uppfattar att uppgiften är oklar framkommer bland annat under den första intervjun där några beskriver att de ska koordinera det operativa arbetet med klienterna. En förklaring till att koordinatorena uppfattar att uppdraget är otydligt kan vara att deras närmaste chef initialt inte kunde förklara uppdraget för dem. Några av koordinatorena beskriver att de uppfattade att den närmaste chefen inte hade tillräcklig kunskap om GVI. Under både första och andra intervjun beskriver vissa av koordinatorena att chefernas dåliga kunskap om GVI

bidrar till att det har varit, och för vissa är fortfarande, svårt att få stöd och resurser. Att cheferna upplevs vara dåligt insatta i strategin förklaras med att strategin endast utgör en liten del av respektive enhets uppdrag. De av koordinatorena som har erfarenhet av detta förklarar delvis detta som orsaken till svårigheterna med förankringsarbetet av GVI. Koordinatorerna påpekar vikten av att cheferna är insatta i GVI, framför allt för att det är cheferna som har delegation när det gäller beslut och detta har inte handläggarna. En av koordinatorena säger: "...så det viktigaste i de här sammanhangen är att de som sitter i beslutsfattande positioner har tillräckligt med information, för annars kommer de vara bromsen..." (2:20)

Sammanfattningsvis uttrycker koordinatörer inom såväl polis som socialtjänst under båda intervjuerna att de inte fullt ut vet vad som förväntas av dem. De uttrycker oklarheter kring koordinatorsrollen och vilka uppgifter som ska inkluderas. Vidare framkommer under andra intervjun att GVI inte uppfattas som förankrat i alla stadsområdena.

Förankringsarbetet och kunskapsutvecklingen bland koordinatorena

Det finns dock koordinatörer som uppfattar att uppgiften som koordinator är väldefinierad eller på väg att tydliggöras. Redan under den första intervjun uttrycker en av polisens koordinatörer att: "Det börjar sätta sig mer och mer, men det är rätt nytt fortfarande alltihop. Jag tycker ändå man börjar få koll på vad vi ska göra..." (1:3).

Resultaten från den första webbenkäten visade att 93,8% av de svarande koordinatorena bedömde sin kunskap om GVI:s teoretiska grund som "bra" (85,7%) eller "mycket bra" (21,4%). Vid andra mätillfället uppgav 83,3% att de bedömde sin kunskap om GVI:s teoretiska grund som "bra" (72,2%) eller "mycket bra" (11,1%) och vid sista mätillfället uppgav 85,7% att de bedömde sin kunskap om GVI:s teoretiska grund som "bra" (57,1%) eller "mycket bra" (28,6%).

När det gäller koordinatorens bedömning av sin kunskap om hur kartläggningen av målgruppen har genomförts svarade 84,6% av koordinatorena på första enkäten att deras kunskap var "Mycket bra" eller "Bra". 71,4% av koordinatorena bedömde sin kunskap om hur budskapet kommuniceras till målgruppen som "Mycket bra" eller "Bra" och 42,8% bedömde sin kunskap om sanktioner för målgruppen som "Mycket bra" eller "Bra". Vid andra tillfället svarade 66,7% av koordinatorena att deras

kunskap om hur kartläggning av målgruppen genomförs var "Mycket bra" eller "Bra". 55,6% av koordinatörerna bedömde sin kunskap om hur budskapet kommuniceras till målgruppen som "Mycket bra" eller "Bra" och 27,8% bedömde sin kunskap om sanktioner för målgruppen som "Mycket bra" eller "Bra". Av de svarande koordinatörerna angav 85,7% vid tredje mättillfället att deras kunskap om hur kartläggning av målgruppen genomförs var "Mycket bra" eller "Bra". 85,8% av koordinatörerna bedömde sin kunskap om hur budskapet kommuniceras till målgruppen som "Mycket bra" eller "Bra" och 64,3% bedömde sin kunskap om sanktioner för målgruppen som "Mycket bra" eller "Bra".

Den sammanvägda trenden avseende koordinatörernas självrapporterade kunskap är att koordinatörerna succesivt upplever sig mer stärkta i sin kunskap avseende kartläggning av, kommunikation med och sanktionsarbete med målgruppen. En liknande trend kring kunskapsutvecklingen samt deltagande i planering av CN och CI återfinns i svaren i webbenkäten. Speciellt synligt är detta mellan första och andra tillfället. Vid första tillfället uppgav 21,4% av de svarande koordinatörerna att de deltog i planering av CI, och 23,1% att de deltog i planering av CN. Vid andra enkätstillfället var motsvarande siffror 61,1% för CI och 52,9% för CN. Vid tredje mättillfället har färre deltagit i planeringen av CI (35,7%) men fler har deltagit i planeringen av CN (57,1%). I svaren från den första enkäten angav 25,0% av de svarande koordinatörerna att de tyckte att planeringen av CI fungerat "mycket bra" eller "bra". Motsvarande siffror för andra respektive tredje mättillfället var 27,3% respektive 83,3%, där det sista tillfället görs när det första CI har genomförts. Avseende planering av CN angav 25,0% av de svarande koordinatörerna att de tyckte att planeringen av CN fungerat "mycket bra" eller "bra". Motsvarande siffror för andra respektive tredje mättillfället var 33,3% respektive 75%, där svaren vid det tredje tillfället ges efter det att CN hade genomförts.

Uppfattningar om GVI som en relevant strategi

Tveksamhet till GVI som relevant

Under första intervju blir det tydligt att det finns koordinatörer inom polis och socialtjänst som inte uppfattar att GVI är en relevant strategi. I början av 2023 förekommer det ett ifrågasättande inom dessa verksamheter som inte har uppmärksamats i mötet med frivården. Såväl under observationer i arbetsgruppen

som i intervjuer med koordinatorena från frivården framkommer att GVI uppfattas vara en synnerligen relevant strategi, som är lätt att översätta och införa i det befintliga arbetet.

I den inledande delen av implementeringen av strategin framkom att det fanns en viss trötthet inom såväl polis som socialtjänst kring att ett nytt projekt skulle påbörjas. I de första intervjuerna med polisens koordinatörer framkommer att det finns en oro för att resurser och tid läggs på olika projekt utan att det sker någon egentlig förbättring. En viss "projekttrötthet" framkom även i samtal med boende, yrkesverksamma och representanter från lokalsamhället vid besök i Hjällbo och i Biskopsgården som genomfördes inom ramen för NNSC:s utbildningsdagar under hösten 2022. Uttryck för trötthet inför att ett nytt projekt ska påbörjas är ett observandum och det framkommer under intervjuerna med koordinatorena att möten med civilsamhället hade behövt ges ytterligare utrymme för att säkra att strategin får fäste. Under andra intervjun framkommer att det finns koordinatörer som fortfarande inte uppfattar GVI som en relevant strategi. Men det framkommer även att det finns koordinatörer som har ändrat ståndpunkt, från att ha varit positiva i den första intervjun till att under andra intervjun uttrycka att de inte alls inte uppfattar GVI som en relevant och rimlig strategi.

I de första intervjuerna framkommer att när polisen i Malmö tackade ja till att pröva GVI, så tackade polisen i Göteborg nej. Detta motiverades bland annat utifrån att polisen arbetade med cylindermodellen. I den första intervjun ifrågasätter flera av polisens koordinatörer att GVI ska implementeras eftersom de genomför ett mycket kvalificerat arbete mot gängkriminell verksamhet genom cylindermodellen. De menar även att modellen i mångt och mycket liknar kärnkomponenterna i GVI och de förklarar de förhållandevis få skjutningarna i Göteborg jämfört med övriga Sverige. Flera av polisens koordinatörer uttrycker även att GVI inte är något nytt eftersom de "...jobbar med orossamtal, både med ungdomar, i SSPF och SIG-konstellationen. Vi jobbar liksom mot utredningsdelarna med samtal. Så att för oss är detta [GVI] inte något nytt" (1:6). Samma koordinator påtalar även en viss skepsis kring vad sanktionerna kommer att bidra med och vad de professionella verkligen kan göra för att det ska bli en skillnad: "Vad kan vi sedan komma med för sanktion som de skulle bli rädda för eller säga 'oj, då får jag nog avsluta det här kriminella livet'. Inte ens det

dödliga våldet får dem att hoppa av...Och därför undrar jag, vad skulle vi kunna trycka på med?" (1:6).

Skepsisen kring vad sanktionerna ska kunna bidra med framkommer även bland andra koordinatörer: "Jag tänker att en person som skjuter någon annan för att försöka döda har redan laborerat med möjligheten till livstidsfängelse och har tagit sig över den tröskeln. Att polisen sedan kommer säga 'vi kommer göra det jobbigt för dig', det gör vi redan idag, så jag tror inte att det ska funka som avskräckande." (1:1)

Ett ytterligare ifrågasättande av sanktioner framkommer bland socialtjänstens koordinatörer. En av koordinatörerna säger: "... jag vet att vi har fått frågan vad socialtjänsten kan göra. Jag har svårt att se att socialtjänsten kan införliva det med sitt uppdrag, att jobba med sanktioner... men det är klart att man skulle kunna begränsa någons möjlighet till hemresor om man har LVU, men jag skulle inte säga att det är sanktioner, för det behöver finnas en individuell bedömning kopplad till det. Vi jobbar inte med grupper, vi jobbar med individer. Socialtjänstens del i sanktionsarbetet... antingen har jag inte fått till mig hur det skulle kunna bli vårt uppdrag, men på det underlag jag har så tänker jag inte att det är det." (2:18)

Ett annat bekymmer som påtalas är att de kriminella grupperingarna inte är fasta konstellationer utan snarare löst sammansatta nätverk, vilket även det föranleder en kritisk hållning till om GVI är rimlig och relevant. Andra reflektioner som framkom under första intervjun med polisens koordinatörer var att koordinatörerna uppfattade att CN skulle kunna vara mer verksamt än CI. Argumentet för att CN skulle vara viktigare att arbeta med är att det riktade budskapet skulle spridas snabbare och vara mer effektivt. Det framkom att koordinatörer inom polisen har god erfarenhet av att hembesök som genomfördes i samverkan med socialtjänsten var ett effektivt verktyg. Såväl socialtjänstens koordinatörer som polisens beskriver att de uppfattar att CI kan bli problematiskt och en av koordinatörerna säger: "Det måste vara felfritt och fungera. Alla måste vara insatt i sin roll. En åklagare måste kunna prata ordentligt och föra sin talan och få fram det den vill säga på ett bra sätt. Det här med sorgens röst och polisen måste kunna framföra det så att vi står enade. Så att inte en är lite tafatt och den andra säger något annat..." (1:5)

I den tredje webbenkäten framkommer dock att 85,7% av koordinatorena hade "bra" eller "mycket bra" erfarenheter av att medverka vid CI. Det framkommer även i intervjuerna att koordinatörer förväntar sig att CI kommer att vara mer verksamt jämfört med CN. En av koordinatorena säger: "Jag tror att det är viktigt att man vågar fortsätta hålla call-in... jag var med på call-in och jag har genomfört custom så har känt på båda delarna. Samtalen blev bra... men det blir inte lika effektivt kontra call-in. Call-in har en problematik i att det kostar mycket pengar, det är mycket planering och säkerhetsarbete, men går man till strategin och det man kan läsa sig till och även min upplevelse att det blir väldigt effektivt." (2:6)

Koordinatorn påpekar dock att de inte har kunnat analysera utfallet av vare sig CI eller CN vid intervjutillfället.

Vissa av koordinatorena är oroad för att GVI ska försvåra arbetet med att bygga relationer med målgruppen. De relationsbyggande strategierna ingår i arbetet för att skapa förtroenden och tillit med målgruppen och är en framgångsrik strategi för att bland annat motivera att bryta med ett kriminellt liv. En av koordinatorena säger; "Jag tror att jag hade lite mer av en farhåga i början att om det här är över mina egna klienter, hur kommer det påverka relationen och tilliten och förtroendet till mig, då jag kanske får en tydligare roll där jag också är ansiktet utåt också för den här strategin då. Att är det någonting som kan skada eller begränsa på något sätt det jag har byggt upp med dem innan. Att kommer jag bli misstrodd? För många är ju väldigt försiktiga redan och tror mycket hur vi samarbetar idag öppet sinsemellan med polisen inte minst. Och så är det faktiskt inte alltid...Men allt eftersom jag själv förstår strategin bättre, så tror jag att också kommer kunna förklara den bättre (1:16)

GVI som en relevant strategi

Under andra intervjun framkommer att det finns flera koordinatörer som beskriver att de har ändrat sin uppfattning om strategin, från att ha varit mindre positiv till den till en uppfattning att strategin kan komma att vara ett bidrag. En av koordinatorena säger i andra intervjun: "... jag har sagt innan att jag inte har varit jättepositiv till det här. Jag tror inte att det här blir många kioskvältare som vänder upp och ner på allt utan det är ett komplement till allt annat. Det som jag har sett och som jag tror kan göra skillnad är att det binder samman oss mer i staden. Det tror jag är en positiv aspekt av det hela. Vi har inte riktigt haft så många innan eller har haft helheten

Storgöteborg utan det har varit större insatser, då har man jobbat ihop och det har funkat, men det här blir över tid och ska fortgå. Det är en positiv synergieffekt som gör att vi kan bli ännu vassare tillsammans.” (2:4)

Det som framkommer är att strategin uppfattas kunna vara framgångsrik och att samarbetet mellan myndigheter kan stärka arbetet mot det dödliga våldet. Vidare poängteras att strategin kan utgöra ett viktigt stöd och stimulera till en ökad samlad aktivitet mellan de olika verksamheterna och förväntningar på att GVI ska bidra med att öka samverkan mellan de olika verksamheterna. Under den andra intervjun framkommer även en förväntan att samverkan ska öka kännedomen om de som utför det dödliga våldet och koordinatörer framhåller att strategin kan vara en hjälp för att fördjupa kartläggningen av aktuella individerna och grupperingarna. En av koordinatörerna säger: ”...det blir lite mer fokus på de här som vi verkligen ska jobba mot, och att det då, med hjälp av den kartläggningen blir lättare att kunna sätta in en... ja ett arbete som kan vara positivt mot det här” (1:8).

Under den andra intervjun framkommer att fler koordinatörer uppfattar strategin som relevant och nödvändig, jämfört med vad som framkom under den första intervjun. Några av koordinatörerna beskriver att de har fått en ökad förståelse för GVI, som i första hand beror på att strategin har blivit tydligare i samband med CI och CN. Andra uttrycker att de uppfattar strategin som mer relevant nu för att de har fått mer kunskap om GVI som de har utvecklat genom sitt arbete men även i samband med att de deltagit på koordinatorsmötena. Den ökade medvetenheten har även bidragit till att acceptansen av strategin har ökat i de olika verksamheterna.

2. Acceptability

Under implementeringsbegreppet "acceptability" presenteras resultat som berör huruvida GVI har accepterats i de olika verksamheterna.

Redan under informationsdagen i mars 2022 framkom farhågor om svårigheter att strategin skulle accepteras inom socialtjänsten. Under den första intervjuomgången med koordinatörerna framkom olika faktorer som visade på svårigheter att acceptera strategin då socialtjänsten arbetar med många olika målgrupper och de som finns inom GVI utgör en mycket liten grupp. Givet de många uppdragen som socialtjänsten har innebär det en konkurrens om resurser och en av koordinatörerna från socialtjänsten säger: "GVI-klienterna ska vara prioriterade... Men grejen är att det är så många andra grupper som också är prioriterade. Det är våldsutsatta kvinnor och det är hemlösa personer...och det blir problematiskt." (1:10)

Förutom att personer som är aktuella inom GVI utgör en liten del av socialtjänstens många olika målgrupper uppmärksammas även att det finns en stor okunskap om målgruppen inom socialtjänsten. Detta uppfattades som mycket problematiskt av koordinatörerna och en av dem säger: "Att man inte ska se den här gruppen som någonting som ingen vill jobba med eller ta på, eller se det som ett problem. Oftast kan jag uppleva att eftersom det här är personer som har begått brott och kanske inte gjort så mycket nytta i samhället, så har man en tendens att se på dem som att jamen varför ska vi hjälpa dem? Varför ska de få en morot? Varför ska man försöka göra allt det här? Fast det är ju lite det handlar om, för att vi vet ju oftast inte heller varför en person är i den positionen den är i och vad är det som lite har lett till att man har hamnat i det här så... Så, så att jag önskar bara att man ser dem som någonting annat än bara kriminella." (1:11)

I samband med första intervjun, och i linje med citatet ovan, uttrycker socialtjänstens koordinatörer en oro över att GVI inte förankrats tillräckligt bra i verksamheterna och påtalar att GVI behöver planeras och förberedas för att socialtjänsten ska bli redo att implementera GVI. Utöver det framkommer en oro från koordinatörer från alla verksamheter, att socialtjänsten inte kommer att kunna leva upp till att ge det stöd som ska erbjudas, såsom boende och ekonomiskt bistånd och en fungerande avhopparverksamhet. En av koordinatörerna säger: "Jag tror att det är en sådan

press och en förväntan av politiker och samhälle på att man måste göra det här. Men jag tror att man måste planera mycket längre tid.... Socialtjänsten är ju inte med på banan för fem öre... Men i dagsläget, det är det jag menar, GVI funkar inte utan socialtjänsten. Och socialtjänsten funkar inte med den målgruppen i Göteborg och det måste man bara inse..." (1:12)

En annan av koordinatorerna säger; "Jag märker ju redan nu svårigheter att få stöd till boende. Så jag tror att om du går med budskapet att vi hjälper er, och sen så kanske vi hamnar i att väldigt många ändå inte får just det som man tänkt med boende. Då kommer ju det sprida sig och då kommer budskapet om att vi ska hjälpa att urholkas...och så säger de: 'Men man får ju ingenting ändå. Varför har ni ens sagt det här?'" (1:10)

Det nämns även att det finns ett dåligt lagstöd inom socialtjänsten för att arbeta med målgruppen, även om en ny lag trätt i kraft under pågående projekt.¹ Enligt den nya lagen ska kommunerna ta visst ansvar för samordningen av det lokala brottsförebyggande arbetet och inrätta en samordningsfunktion. Från och med 1 juli 2024 ska kommunerna även ta fram en lägesbild över brottsligheten och utifrån denna ta ställning till behovet av åtgärder och besluta om en åtgärdsplan. Under den andra intervjuomgången diskuterade ingen av koordinatorerna den nya lagen eller att den bidragit till några förändringar inom socialtjänsten.

Ytterligare svårigheter med acceptans av GVI inom socialtjänsten, är de många uppdrag som socialtjänsten har. Dels är det den myndighetsutövande delen med möjligheter att bevilja insatser, dels den resurs och stödjande delen som har en mer direkt kontaktyta mot målgruppen. Andra problematiserande aspekter som presenteras för att GVI ska kunna accepteras inom socialtjänsten är de organisatoriska. Göteborgs stad inkluderar fyra socialtjänstområden med sekretess däremellan. I ett tidigt skede påpekades även att det fanns stora skillnader i kunskap och erfarenhet av att arbeta med målgruppen inom socialtjänstens olika stadsområden. En av koordinatorerna sa: "Och socialtjänsten funkar inte med den målgruppen i Göteborg och det måste man bara inse det. De ligger så långt efter. Och då pratar jag enbart utifrån den här målgruppen." (1:12)

¹ Lag (2023:196) Om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete.

Under den första intervjun framkommer även att polisen är frågande, och vissa även skeptiska, till vad socialtjänsten ska kunna bidra med och en oro över socialtjänstens förmåga att leva upp till utlovade löften om stöd för den som vill lämna det kriminella livet. Denna oro behöver dock inte vara ett tecken på att strategin inte har accepterats, utan kan snarare förstås som en erfarenhet som polisen har med att samverka med socialtjänsten och kan vara ett uttryck från tidigare misslyckad samverkan. Det framkommer även att socialtjänstens koordinators ställer sig frågande till beslut om insatser som ges av de kollegor som arbetar med avhopparverksamheten, som kan skilja sig från beslut som har tagits av handläggande socialsekreterare. I den andra intervjuomgången framkommer att de som är identifierade som en målgrupp inom GVI kommer att kunna erbjudas stöd inom avhopparverksamheten utan att ha uppfyllt de krav som gäller för andra personer som är avhoppare. En koordinator säger: "Nu ska vi vara mer generösa och inbjudande till att man inte måste vara en regelrätt avhoppare... är det någon från polisen som ringer och det handlar om en GVI-person så ska vi inte säga nej..." (2:20)

Även om koordinatorserna inom socialtjänsten påpekar olika interna svårigheter framkommer dock att de uttrycker en förhoppning om att GVI ska accepteras inom verksamheten och bidra till ett ökat samarbete internt och med övriga verksamheter. En av koordinatorserna från socialtjänsten uttrycker att: "...jag ändå har sett någon from av positivt hopp i strategin för att jag gillar konceptet. Jag förstår att det kommer ta tid att implementera, jag förstår att det kommer ha barnsjukdomar, jag fattar att det kommer ta många år innan det kommer ens bli snurr på det och verksamt. Men jag tror på strategin. Jag tror på att det finns någonting vi kan göra." (1:9)

Det finns även röster bland koordinatorserna inom polisen som förväntar sig att GVI ska göra skillnad i det polisiära arbetet och vara ett bidrag i arbetet med att minska gängvåldet och att polisen ska utveckla en gemensam syn på hur rekryteringen ska stoppas. Vidare framkommer att GVI förväntas vara ett bidrag för att förbättra samverkan mellan verksamheter, och en av koordinatorserna säger i den andra intervjun att: "...men vår sak är att hitta de här vägarna och det vägen är att vi jobbar tillsammans och myndigheter måste jobba mer ihop. Polisen kan inte jobba för sig och soc [socialtjänsten] kan inte jobba för sig, utan vi måste jobba ihop.... Det är i

samarbete med de övriga myndigheterna och där tror jag att vi har kommit ganska långt.” (2:17)

Vidare framkommer att koordinatörer inom polisen förväntar sig att GVI accepteras inom polisen och att de utvecklar och utökar samarbete med frivården och med staden, när fler inom polisen börjar arbeta med strategin. En av koordinatörerna säger: “...det kommer det bli en naturlig del av verksamheten där man jobbar mot skjutningar och gängvåld. Det är det lite redan nu, kanske inte för alla poliser, men för de som är involverade i shooting review och allteftersom man blir involverad... blir man involverad i ökat fokus eller sanktioner så kommer man få större förståelse för vad det är... när man börjar jobba i det.” (2:16)

3. Adoption

I denna del ingår olika perspektiv på hur GVI har upptagits (adoption) i de olika verksamheterna frivården, socialtjänsten och polisen och koordinatorens uppfattning av uppdraget, sekretess och samverkan.

Frivården

Redan under hösten 2022 verkar det som GVI har upptagits och införlivats inom frivården. Detta kan förklaras med att målgruppen är känd av de professionella, de har kunskap om målgruppen och har väl utvecklade arbetsmetoder som innebär såväl stödjande åtgärder som sanktioner. Det framkommer även under intervjuerna med koordinatorens att strategin och arbetet inom frivården har många likheter och att det stämmer väl överens med verksamhetens mål. Inom implementeringsforskningen (Durlak och DuPre, 2008) kan detta översättas med att det finns en överensstämmelse mellan strategin och den verksamhet inom vilken strategin ska implementeras såsom regelverk, värderingar, arbetssätt och målgrupp. Detta skulle kunna innebära att strategin lättare har upptagits i frivården jämfört med övriga verksamheter. Det kan även förstås som att frivården är förberedd på att genomföra en förändring såsom GVI ("readiness for change", se Weiner, 2009). Svaret på frågan om GVI har upptagits i de olika verksamheterna behöver således besvaras utifrån respektive verksamhet eftersom det är känt att kontexten har en stor betydelse för hur implementeringen av en insats går och vilket utfall det blir (Pettigrew, 1990; Lipsey & Cordray, 2000; Hasson, 2010).

Socialtjänsten

Socialtjänstens organisation beskrivs av koordinatorens som "hierarkisk, det tar lång tid att implementera nya saker i socialtjänsten och det är tungt maskineri" och en av koordinatorens inom socialtjänsten uttrycker att: "...och för att strategin ska fungera behöver alla vara involverade både resursenheterna och myndighetsidan. Det skulle jag nästan säga är det svåraste... Det är som att vi är olika världar även inom socialtjänsten...det är tunggrott." (1:9)

Ovanstående citat skulle kunna vara en förklaring till att koordinatorena inom socialtjänsten har uppfattat svårigheter i implementeringen av GVI. Det framkommer i flera av intervjuer, såväl den första som andra, att om strategin ska kunna upptas i verksamheten, fungera och komma till sin fulla rätt måste beslut och aktiviteter gå snabbt. Det innebär att de rutiner som vanligtvis används i socialtjänsten inte fungerar i GVI arbetet. Under den andra intervjun säger flera koordinatörer att om strategin ska kunna upptas i verksamheten och fungera behöver alla enheter känna till strategin och nya rutiner behöver skapas för att möjliggöra GVI i den lokala kontexten. Vidare framkommer att det inom de fyra stadsområdena finns olika uppfattningar inom vilka enheter koordinatörer ska vara verksamma och vad de ska göra. En av koordinatorena säger under första intervjun: "Vi har inte samordnat det. Vi har inga forum för att samordna det som det är just nu...alltså vi har ju möten inplanerade, så jag tror att det kommer bli tydligare med tiden. Jag får känslan av att vi kommer få lösa saker lite som det kommer. Jag känner mig väl inte så där jättetrygg. Jag har en inre tro att det kommer lösa sig, men det är inte så att jag har en tydlig bild av hur det ska implementeras och hur det ska drivas vidare. Det skulle jag inte säga att jag har." (1:14)

En del av koordinatorena påpekar att den myndighetsutövande delen av socialtjänsten behöver vara delaktiga i implementeringen av GVI. Enligt flera av koordinatorena har detta inte gjorts, vilket innebär att de som har mandat att fatta beslut om bistånd inte är delaktiga. En av koordinatorena säger; "...där tror jag att vi inte är i land...Alltså det är ju det stora problemet med socialtjänsten över lag tror jag, att utförardelen vet inte vad myndighetsdelen gör och tvärtom..." (1:13)

Det framkommer även att de myndighetsutövande enheterna inom socialtjänsten inte är förankrade i GVI arbetet inom alla stadsområdena och en av koordinatorena säger: "Jag förväntas på något sätt vara en del av socialtjänsten men jag bestämmer inte inom socialtjänsten. Jag har inget alls mandat för att bestämma hur snabbt vi ska agera om vi får in en GVI klient. Vad ska vi erbjuda? Ska vi erbjuda? Jag kan inte bestämma om vi ska erbjuda en lägenhet. Jag kan inte bestämma om vi ska ... ingenting av det kan jag bestämma insatsmässigt." (1:9)

I den andra intervjuomgången blir det tydligt att implementeringen av GVI inte har nått fullt ut i myndighetsutövande delarna av socialtjänsten och de olika delarna i strategin har inte upptagits inom alla stadsområden eller inom aktuella enheter i socialtjänsten. Samtidigt framkommer det att ett arbete pågår för att informera om GVI i de olika enheterna. En av koordinatorena berättar: "Nu har vi informerat om GVI... Och att folk i alla fall får ett litet hum om vad GVI är och att man ska liksom tänka skyndsamt när GVI kommer in på respektive enheter... Så det har ju jag och NN vart ute och informerat alla enheter som då är berörda av det inom myndighetsutövningen då."
(2:10)

Detta stämmer väl överens med det som framkom i den första intervjun, där koordinatorena hade som mål att kollegor inom socialtjänsten skulle informeras och medvetandegöras om att kommunfullmäktige har beslutat att strategin ska genomföras och en koordinator säger: "Det är ingenting man kan välja att göra eller inte.... Det gäller alltifrån chefer på olika myndighetssidor. Det behöver både vara unga vuxna, det behöver vara vuxna, det behöver vara mottag, det behöver vara ekonomiskt bistånd, det behöver vara resursenheter." (1:9)

Givet de erfarenheter som finns från implementeringen av GVI, såväl från Malmö som från Göteborg är det tänkbart att alla enheter inom socialtjänsten hade behövt mer information och kunskap om strategin, vad det innebär för det professionella arbetet för att GVI ska kunna upptas av verksamheten tillsammans med en plan för samverkan mellan enheter. De röster som hörts vid båda intervjutillfällena uttrycker bristfällig och otydlig information avseende beskrivning av till exempel uppdrag, roller, kontaktvägar och mötesforum. De kan förstås som uttryck för koordinatorens behov av ökad kunskap, stöd och resurser. Frånvaron av detta har försvårat GVI:s införlivande i socialtjänsten.

Resultaten från intervjuerna överensstämmer med implementeringsforskning som påtalar vikten av att organisationen är redo och förberedd på att genomföra en förändring såsom GVI ("readiness for change", se Weiner, 2009). Det är en av förutsättningarna att det finns medarbetare i organisationen som vill och är motiverade att genomföra förändringen och stödjer denna. Det kan också handla om att professionella i organisationen är bekväma med förändringen, att de upplever att det finns ett behov av att genomföra förändringen och det är lätt att omsätta insatsen

inom verksamheten. Även om koordinatorena från socialtjänsten problematiserar den egna organisationen, något som kan tolkas som att det finns en låg andel av "readiness for change" (ibid) framkommer det att de är positiva till att strategin implementeras och att de förväntar sig att strategin ska upptas i verksamheten och vara ett bidrag i förändringsarbetet.

Polisen

I den första intervjun med koordinatorena från polisen framkommer lite olika perspektiv på huruvida de uppfattar att strategin har upptagits inom polisens organisation. En del uppfattar att det är för tidigt att uttala sig om detta eftersom de inte har börjat använda sig av den. Det innebär att under januari 2023 var inte GVI en del av den lokala kontexten inom polisen. Samtidigt framkommer det att polisens koordinatörer uppfattar att deras organisation har en hög andel av "readiness for change" (Weiner, 2009) då GVI uppfattas vara ett tillägg till den cylindermodell som redan används. Under den första intervjun framkommer att flertalet av polisens koordinatörer inte uppfattar att det förebyggande arbetet är en del av GVI utan att GVI börjar när CI och CN kommer i gång. En av polisens koordinatörer säger: "Jag har lite svårt idag att se hur... Vi har inte fått riktigt den klarheten över när vi väl börjar med att vem som gör vad riktigt känner jag. Utan det får vi väl info om vid kommande möten framåt här tänker jag." (1:8)

Under andra intervjun framkommer att flera av polisens koordinatörer uppfattar att GVI har upptagits i verksamheten. Några uttrycker fortfarande att det är ett tillägg till cylindermodellen medan andra beskriver att det är en egen strategi som kan och ska fungera fristående. Det blir också tydligt att GVI tydliggörs för koordinatorena då både CI och CN har genomförts när andra intervjun genomförs.

Stöd och resurser för att strategin ska kunna upptas inom verksamheterna

Under de första intervjuerna och de deltagande observationerna framkommer att koordinatorens förutsättningar för att arbeta med att strategin ska upptas i verksamheten skiljer sig betydligt mellan verksamheterna. Inom frivården delar koordinatorena på en heltidstjänst, inom socialtjänsten ska koordinatorena

genomföra uppdraget inom ramen för sin tjänst, vilket även flertalet av koordinatorena inom polisen gör. När det gäller tillgängligt stöd uttrycker vissa av koordinatorena inom socialtjänsten att de får det stöd som de behöver från den egna verksamheten och från arbetsgruppen. En av koordinatorena säger: "Det tycker jag att jag har. Jag upplever att både XX och XX har varit måna om att ha koll på och fråga: 'Hur har du det? Behöver du något mer? Behöver du hjälp med det här?'. Ja, det känner jag att jag har." (1:9)

Men det finns andra som uttrycker att det inte finns tillräckligt med stöd för att arbeta med målgruppen, och en av dem säger: "Jag har väl typ de senaste två åren försökt att lite mer kämpa för att vi ska kunna jobba med den här gruppen på ett annorlunda sätt. I takt med att man märker att det dyker upp fler och fler klienter som har de här behoven, men att vi härifrån inte har kunnat göra någonting för att de inte har ett missbruk eller för att de inte har någon psykisk ohälsa. Och då har man liksom inte kunnat hjälpa dem på något sätt." (1:11)

Koordinatorena inom socialtjänsten uttrycker att det är svårt att få tiden att räcka till för möten som berör GVI eftersom de inom ramen för sin tjänst även ska lära sig GVI, omsätta kunskapen och implementera GVI i verksamheten utan att de tilldelats någon ytterligare tid eller resurser för GVI. I processutvärderingen av "Sluta skjut" i Malmö (Ivert et. Al., 2020) påtalas behovet av resurser i form av tid och kompetens för att strategin ska kunna implementeras. Det rapporteras (Coffey & Horner, 2012) att en del av en lyckad implementering är att resurser frigörs för att arbetet ska kunna genomföras. Om centrala aktörer som koordinatörer inte tilldelas utrymme i sin tjänst, utan förväntas att införliva GVI i sitt ordinarie arbete, kan detta innebära att implementeringen av GVI inte kan genomföras.

I den andra intervjuomgången uttryckte koordinatörer att chefer inte har fått tillräckligt med information om strategin och uppdraget innan koordinatorena utsågs och arbetet påbörjades. Det framkommer även i samband med observationer av olika möten samt i intervjuer med koordinatorena att det hade varit gynnsamt för implementeringsprocessen om cheferna hade varit bättre insatta i GVI. En av koordinatorena säger i andra intervjun att "...det är lättare att få ett uppdrag uppifrån som säger att nu ska vi arbeta med det här och så säger chefer, nu ska vi arbeta med det här... de här har fått i uppdrag att göra det, vi vet inte hur det ska se ut, men

det ska arbetas med detta på olika håll... än att... tjänstemän på golvet att säga till cheferna att vi har fått ett uppdrag från centrala stan, vi ska arbeta med detta och vi ska få in chefer och arbetsledare från andra enheter att lyssna på oss och att avsätta tid för något som de inte har hört talas om eller vet vad det är... jag tror att det hade kunnat underlätta." (2:8)

Att cheferna inte fullt ut i alla verksamheter var informerade kan ha påverkat koordinatorernas handlingsutrymme avseende förankring till övriga medarbetare som arbetar direkt mot strategins målgrupp.

Sekretess

Det framkommer såväl under observationer som intervjuer att det finns svårigheter med att uppta GVI i verksamheterna samt med att anpassa GVI till svenska förhållanden, på grund av den svenska sekretesslagstiftningen och tolkningar av den. Vid första intervjutillfället med koordinatorerna från polisen framkommer farhågor kring socialtjänstens delaktighet i GVI, de fyra stadsområdena och att sekretesslagen kan vara en grogrund för problem och svårigheter med att implementera GVI. En av koordinatorerna säger: "...svårigheter är att lagstiftningen ger ju oss inte rätten att dela information...jag eller andra vet väldigt mycket mer än vad man kan delge. Det kommer bli ett problem... och staden har också sin sekretess och information som de inte kan lämna...Den här sekretessdelen kommer vara väldigt svår tror jag." (1:8)

När det gäller sekretessen uppfattas den som en försvårande omständighet på grund av begränsningar och utmaningar att dela information på grund av till exempel förundersökningssekretess. Det framkommer dock i intervjuer och i observationerna att det finns sekretessbrytande bestämmelser som går att använda då utbytet av information är till för att förhindra brott bland unga. Koordinatorerna från socialtjänsten uttrycker också att sekretesslagstiftningen kan hindra och försvåra arbetet mellan de olika socialtjänstförvaltningarna. En av koordinatorerna säger att: "Och det är de här sekretessgrejerna som försvårar kommunikationen många gånger...Men om jag tänker i det långsiktiga loppet och helheten, så hoppas jag ju på att man bygger någon form av grej som ökar tilltron och tar bort sekretesskillnader i den mån man kan. För att kunna kommunicera." (1:12)

Att sekretessen uppfattas som ett problem för implementeringen av GVI framkommer bland annat i projektplanen som är framtagen av inom ramen för GVI Göteborg (Bilaga 2). Det framkommer att sekretessen är en övergripande risk och att "Sekretessen kan hindra informationsdelning mellan samverkansparterna, vilket kan leda till ineffektivt arbete och att GVI-strategin inte fullt ut kan tillämpas" (s. 14). För att hantera detta hänvisas till offentlighets- och sekretesslagen (OSL) och tillämpningen av generalklausul (10:27), och "intresseavvägningsbedömningen innan information delas till annan myndighet" samt samtycke (10:1) som kan inhämtas "från berörd klient för att viss information ska kunna delas med berörda samverkansparter" (s. 14). Dock är frågan om sekretessen inte helt utredd och så sent som i juni 2023 framkommer oklarhet i hur information ska kunna delas. Framför allt från socialtjänsten till polisen, men även mellan socialtjänstens olika stadsområden. Under möten hänvisas till dokument från BRÅ (2021) "Informationsdelning mellan socialtjänst och polis, i brottsförebyggande arbete med barn och unga". En reflektion som görs i intervjuerna med koordinatörerna är att de tidigare aktörerna borde ha rätt ut detta och det uppfattas vara märkligt att Göteborg som tredje plats för implementeringen av strategin inte har något beslut att luta sig mot. Vidare framkommer att varken polisen eller socialtjänsten uppfattar att de får tillräckligt med information från den andre parten. En av koordinatörerna säger: "Det är alltid utmanande, socialtjänst och polis. Ibland kan polisen vara motvillig till att dela med sig av information för de tänker att vi kommer att lämna ut den eller vi tänker att vi har absolut sekretess kring allt och att man oreflekterat hänvisar till det." (2:18)

Samverkan

Samverkan mellan verksamheterna

Flera av koordinatörerna som är verksamma i de olika stadsområdena har sedan tidigare ett upparbetat samarbete och känner väl till varandra och har välfungerande samverkan, struktur och organisation som de kan använda sig av inom ramen för GVI. I samband med studiebesök i Hjällbo tillsammans med NNSC under hösten 2022 framkom tydligt att flera av koordinatörerna från både socialtjänst, polis och frivården har arbetat eller arbetar med varandra. En av koordinatörerna menar att det är en stor fördel att det finns erfarenheter av tidigare samverkan och säger: "Vi

har färdiga kontaktvägar in till myndigheterna och kontaktpersoner som vi snabbt kan vända oss till. Och sedan att vi, som jag hoppas då, gemensamt kan planera en insats mot en gruppering eller en individ för att det ska bli så bra som möjligt att hindra fortsatt våld.” (1:8)

Vid den första intervjun framkommer förväntningar på att GVI kommer att kunna erbjuda en mer öppen, levande samarbetsform med gemensamt grepp inom och mellan verksamheterna. En av koordinatörerna säger: ”Just att man får en samarbetsform, en metodik där vi kan mötas både inom polisen, kriminalvården och även alla andra samhällsaktörer försöker knyta ihop säcken för att bli slagkraftiga.” (1:2)

Koordinatorerna inom alla verksamheter uppfattar att en av vinsterna med GVI är att samverkan mellan verksamheterna utvecklas och förbättras. En av respondenterna säger att: ”...samarbetet mellan de olika myndigheterna eller verksamheterna. Och det är ju där som jag tror att vi måste bli bättre. Sedan om det ger hundra procentig effekt på gatan, det kan man faktiskt diskutera...men jag tror framtiden är att de här olika verksamheterna måste bli bättre på att arbeta tillsammans...att Göteborgs stad ska inte vara ensamma, polisen ska inte vara ensamma utan den här samverkan kan göra att vi blir bättre.” (1:7)

Det finns även förväntningar på att GVI kan komma att innebära att samverkan mellan verksamheterna utvecklas och en av polisens koordinatörer uttrycker: ”Ja, fördelarna är väl då att vi kan samarbeta på bredare front och att vi kartlägger individer kanske på ett annat sätt också. Och sedan att vi samtidigt erbjuder dem hjälp att kunna förhoppningsvis hoppa av också. Det kanske blir mer kännbart även om man har lokalsamhället och hela... alla med på samma. Och då blir det nog mer verkstad...” (1:8)

Koordinatorerna inom socialtjänsten säger också att samverkan och samarbetet skulle kunna vara den stora vinsten med GVI. Att strategin betonar samverkan uppmärksammades också som något som kan bidra till att göra skillnad jämfört med tidigare arbete och att GVI bidrar med en strukturerad samverkansform mellan polis, frivård och socialtjänst på individnivå. En av koordinatörerna säger: ”Det här är en samverkan som inte heller bygger på att man har ett aktivt ärende i socialtjänsten så det är ganska stor skillnad. Det är också betydligt bättre uppstyrt än andra former av

samverkansstrukturer och väldigt intensivt och på ett mycket mer konkret plan än andra samverkansstrukturer...” (2:18)

Ytterligare reflektioner är att samverkan skulle kunna innebära att verksamheterna har ett gemensamt mål för individerna och en av koordinatörerna säger att den största fördelen är att: "... man jobbar mot ett och samma mål, i stället för att individen har flera olika mål från olika myndigheter.” (1:11)

Polisens koordinatörer menar att samverkan med socialtjänsten är viktig för att GVI ska kunna implementeras. Koordinatorerna från socialtjänsten förväntar sig också att det fokus som finns i GVI kring samverkan ska underlätta samarbetet och att förståelsen mellan polis och socialtjänst ska utvecklas. En av koordinatörerna säger: "Jag tänker och hoppas att just samarbetet blir lättare... Vi är väldigt långt ifrån varandra. Polisen tycker att socialtjänsten är värdelös och socialtjänsten tycker att polisen gör fel. Det är så mycket sådant där, också kulturer som jag önskar och hoppas att det ska kunna bli bättre..." (1:9).

Bland socialtjänstens koordinatörer framkommer även en förväntan att GVI kan förbättra samverkan internt mellan de olika enheter inom socialtjänsten. En koordinator säger: "Jag tror att samverkan internt inom socialtjänsten kommer bli bättre. Det måste den bli, för vi kommer behöva träffas mycket nu och tajta till det." (1:10)

Utöver detta finns det även förhoppningar om att samverkan ska innebära att arbetet med målgruppen ska kunna utvecklas. En av koordinatörerna säger: "Att man vågar också testa nya saker. Att man vågar tänka lite utanför boxen på ett nytt sätt och nya metoder. Och att ha med sig att det är ett givande och ett tagande. Jag har varit med i samverkan tidigare där man mötts från olika håll och då måste man ha med sig att det är ett givande och ett tagande där. Att jag kan inte gå in och bara föra arbetet precis som jag alltid har gjort och förvänta mig att jag får vinster av det. Utan får kompromissa. Och det är väl det jag hoppas på att det uppstår någon typ av yta..." (1:16)

Förväntningarna på att samverkan ska utveckla arbetet infrias även i svaren från den webbaserade enkäten där det framkom att 85,7% samverkade med någon av de övriga GVI-verksamheterna vid första tillfället. Motsvarande uppgift var 94,1% vid

andra tillfället och 100% vid tredje. 8,3% av de svarande koordinatorena svarade att de samverkar en till flera gånger i veckan med någon av de övriga GVI-verksamheterna vid första tillfället, vid andra var det 47,1% och 100% vid tredje. Svaren i den webbaserade enkäten visar således på en tydlig trend av ökad samverkan mellan de olika verksamheterna inom GVI. När det gäller samverkan med annan myndighet utanför GVI uppgav 92,8% att de inte hade erfarenhet av detta. Motsvarande uppgift var 88,3% vid andra tillfället och 84,6% vid tredje. Det finns således en svag nedåtgående trend som skulle kunna förstås som att fler av koordinatorena har utvecklat samverkan med andra myndigheter utanför GVI.

Svårigheter med samverkan mellan verksamheterna

Under observationer och under den första intervjuomgången framkom dock att vissa områden i Göteborg saknade samverkansgrupper och ett behov av fortsatt utvecklingsarbete påtalades för att upparbeta en fungerande struktur och organisation för samverkan. Det framkom även röster som påtalar andra svårigheter när det gäller samverkan. En sådan svårighet är att kunskap och förståelse för varandras uppdrag brister vilket bidrar till att det kan uppstå konflikter och vara ett bidrag till att samverkan inte fungerar. En koordinator säger: "Det är uppenbart när jag sitter i möten att polisen fortfarande inte har en aning om hur socialtjänsten jobbar. Och kanske behöver man inte veta det, men det kan skava rätt ordentligt när man inte vet hur, vet till viss del hur man jobbar. Och det tänker jag att det gör man inte ens i den vanliga gruppen. Man har kanske, några har väl mer kunskaper och förstår det lite bättre, men inte på det sätt jag tänker att man skulle behöva göra för att kunna samverka på ett effektivt sätt. Jag tänker att man behöver inte kunna allt... jag behöver inte kunna allt om frivården, men jag behöver ha någon form av liksom sammanhang. Alltså förståelse för arbetssätt...det tror jag saknas fortfarande..." (2:9)

Samverkan med civil- och lokalsamhället

Svårigheter med samverkan

Arbetet med att informera om GVI till ideella organisationer, myndigheter och verksamheter, påbörjades under hösten 2022. Arbetsgruppen tog kontakt med olika verksamheter och myndigheter för att informera om strategin men även för att diskutera deras medverkan i arbetet med strategin. Stadens projektledare och verksamhetsutvecklare informerade om strategin i de olika stadsområdena och det

uppdrogs åt koordinatörerna inom socialtjänsten att kartlägga de lokala aktörerna inklusive ideella organisationer inom respektive stadsområden. Under observationer och intervjuer med arbetsgruppen samt koordinatörerna framkommer att koordinatörerna inte alltid uppfattar arbetet med att inkludera ideella organisationer och aktörer som enkelt. Det har till och med uttryckts att detta är den största utmaningen i hela strategin och en koordinator säger: "Alltså det som jag tror skulle vara mest utmanande för GVI är att den här delen med att få in civilsamhället." (1:11)

I svaren på frågorna i webbenkäten framkom att 71,4% av de svarande koordinatörerna inte samverkade med civilsamhället vid första tillfället. Motsvarande uppgift var 77,8% vid andra tillfället och 50% vid tredje. Det skulle kunna förstås som att fler av koordinatörerna har kommit att samverka med civilsamhället mellan andra och tredje webbenkäten. I den tredje webbenkäten uppgav 66,7% av de svarande koordinatörerna att deras erfarenhet av samverkan med lokalsamhället inom ramen för GVI fungerade "dåligt" eller "varken bra eller dåligt". Endast 33,3% svarade "bra" på samma fråga vid tredje mättillfället.

Att samverkan med civilsamhället inom GVI är en utmaning framkommer i den första utvärderingen av strategin i Malmö. Det konstaterades att civilsamhället inte kunde delta i det första skedet av implementeringen av GVI i Malmö (Ivert et. al., 2020). Under implementeringsprocessen av GVI i Göteborg har det framkommit att koordinatörer har haft svårigheter att finna samarbetspartners och som stämmer överens med verksamheternas uppfattning om lämplighet. En av koordinatörerna säger i den första intervjun: "...jag tycker att civilsamhället är viktigt, men den är också det som jag upplever är svårast. Jag har undersökt vad vi har i vårt område, vad kan vi använda oss av för personer, för organisationer i civilsamhället." (1:9)

Även om koordinatörerna uttrycker att samverkan med civilsamhället är centralt i strategin, och då menar de flesta ideella organisationer, framkommer under första intervjun att de har svårigheter med att förstå hur detta ska gå till och vad som ska göras. Under den andra intervjuomgången blir det tydligt att koordinatörerna fortfarande uppfattar att samverkan med civilsamhället är problematiskt från flera olika perspektiv. Det finns koordinatörer som lyfter upp de olika samhällsliga systemen i USA och Sverige och att civilsamhället i USA hanterar en hel del av det som det offentliga hanterar i Sverige. Vidare har koordinatörerna svårigheter med att

förstå civilsamhällets plats och uppgift. Det blir även tydligt under observationer vid olika möten att flera av koordinatorena aldrig har samverkat med civilsamhället vilket kan förklara att det nu finns svårigheter med att hitta samarbetspartners. En av koordinatorena berättar vid den första intervjun: "...jag sitter och såhär jag får ju typ googla olika kyrkor som finns och googla olika idrottsklubbar alltså du vet såhär bara försöka någon form av lokalsamhälle...Det märker jag ju liksom i diskussionerna med de andra koordinatorena: de jobbar redan med det på ett helt annat sätt..." (1:13)

Ett ytterligare problem som framkommer är att det finns brist på förtroende från civilsamhället mot myndigheter. En koordinator säger att: "Dels utifrån att just i de här områdena så har man väldigt lite tillit till myndigheter. Så att jag tror att den skulle bli den största utmaningen, att få civilsamhället att liksom... eller som man ska säga, att de inte ser det här som ännu ett projekt som ska testas på dem så.... Och det är det jag tror att kommer bli en utmaning för GVI att få förtroendet från civilsamhället och få dem att gå ihop då." (1:11)

Att utveckla samarbetet

Även om samverkan med och involveringen av civilsamhället är en utmaning, något som kräver ett omfattande arbete för att utveckla, framkommer att koordinatorena stödjer idén om en sådan utveckling. Vissa av koordinatorena poängterar att samverkan med civilsamhället ingår i GVI och en av koordinatorena uttrycker: "Att det ska fungera är väl viktigt att samverka och få det att fungera och vara uthållig i det. Så jag tror att alla har en viktig roll för att vi ska få det att fungera... Polismyndigheten, kriminalvården och socialtjänsten och sedan är det ju civilsamhället..." (1:8)

Det framkommer även att koordinatorena inom framför allt socialtjänsten menar att det är samverkan med civilsamhället som kommer att vara den mest effektiva delen av GVI för att vara avskräckande mot gruppvåldet. Det är föreningar och samhället, och inte professionella utan ideella organisationer, som är de som kan påverka. En koordinator säger: "Det är ju alltså imamer, präster. Det är mamma-nätverk från olika områden där flera mammor ingår. Även andra nätverk av flera unga vuxna som är syskon till den här målgruppen. Näringsidkare som har sett de här växa upp... Alltså folk, fotbollstränare. Individier som har spelat roll som de har sett när de har vuxit upp

som kan säga till dem att de bryr sig om dem och att det har gått för långt. Och det är där jag menar lokalsamhället som de känner igen. Människor runtomkring deras liv, som de kanske tar för givet liksom. I slutet på dagen så tror jag att det är mammorna som har de starkaste rösterna.” (1:12)

Det framkommer också att vissa av koordinatorerna tänker att samarbetet kommer att kunna utvecklas. En koordinator säger: “Jag tror att man kommer att kunna gifta de här två tillsammans [de offentliga verksamheterna och civilsamhället] även här, men det krävs mycket arbete. Man måste arbeta långsiktigt och ihållande på ett sätt som man inte har gjort... jag läste utvärderingarna senast från Malmös GVI-arbete... då pratar man om andra tjänster enbart för att ta kontakt med civilsamhället och upprätthålla den kontakten. Annars blir det lätt att man kommer när det är problem... Det blir ganska genomskinligt att vi är där av en anledning och enbart att lösa problem som har uppkommit hastigt för oss i stället för att man har ett långsiktigt arbete som fortskrider där det är ett givande och tagande i den meningen att man faktiskt samarbetar.” (2:6)

Koordinatorerna uppfattar dock att de var dåligt förberedda på att samverka med civilsamhället var en så central del av GVI. Utöver det tycker vissa koordinatorer att andra yrkesverksamma hade kunnat väljas in som koordinatorer, som hade mer utvecklade samverkan med civilsamhället. En av koordinatorerna säger: “...men sen så tror jag också att man valde, att man ber fel personer eller man visste inte riktigt hur man skulle bjuda in [till koordinator]. Det visade sig när vi påbörjade arbetet här att det fanns ju vissa personer som jobbade mer mot civilsamhället, Trygg-i-samordnare och liknande... och jag tror inte när man riktade frågan vem som skulle vara med som koordinator så här i efterhand. Det hade väl varit alldeles självklart att, alltså om man tänker att civilsamhället ska vara med på tåget då skulle man ju haft med en sådan [trygg-i-samordnare] koordinator från början.... man tittade inte på dem som har den här jättestora kunskapen. Det visade ju sig sen för de hade ju också en hel vagn personer som man kände till och som kunde bjudas in till custom notification.... vi hade ju ingen som helst förkunskap kring civilsamhället... och man valde fel eller man skulle i alla fall valt ytterligare personer i så fall.” (2:9)

4. Feasibility

I denna del presenteras resultaten utifrån i vilken utsträckning GVI har anpassats till Göteborg och till de olika lokala områdena, samt om GVI är genomförbart utifrån de olika verksamheterna (feasibility).

Anpassningar av GVI

Enligt arbetsgruppen har några övergripande anpassningar gjorts av GVI, såsom anpassningar av CN, utveckling av olika mötesforum och GVI-telefon. När det gäller CN gör socialtjänsten inga oanmälda hembesök i Göteborg och det som genomför CN är socialsekreterare som arbetar i samverkan med polisen. Beslutet grundar sig på att Justitieombudsmannen (JO) kritiserade socialtjänsten för att ha genomfört oanmälda hembesök (Justitieombudsmannen, 2023). Andra anpassningar som har gjorts i Göteborg har varit att olika mötesforum för koordinatorena har utvecklats, eftersom det är över 20 koordinatörer som är delaktiga i implementeringen av GVI. Koordinatorerna från polis och socialtjänst har inte varit med i arbetsgruppen utan har haft egna mötesforum, ett för socialtjänsten, ett för polisen och ett gemensamt för koordinatörer inom alla verksamheter. Utöver det har inte någon GVI-telefon startats. I stället hänvisas de som vill hoppa av till den befintliga avhoppartelefonen.

Koordinatorerna från socialtjänsten och även några av koordinatorena inom polisen har god lokal kännedom, vilket kan sägas vara en förutsättning för att GVI ska kunna implementeras. I den andra intervjun beskriver flera av koordinatorena från socialtjänsten olika anpassningar som har genomförts i den lokala kontexten, såsom utvecklingen av olika mötesforum. Koordinatorerna ger även förslag på ytterligare förändringar som hade behövt genomföras i förankringsarbetet, såsom betydligt mer information om vad som hade behövts inom socialtjänsten och hur arbetet skulle kunna genomföras inom de olika enheterna inom socialtjänsten, exempelvis avseende stöd för att lämna gängvåld. Behovet av anpassning, skulle kunna förklara resultaten från webbenkäten avseende huruvida koordinatorena ens informerar om att där finns stöd för att lämna gängvåld. Vid första mättillfället uppgav 21,4% av de som svarade på enkäten att de *inte* informerar om att det finns stöd och vid tredje mättillfället angav 28,6% av de svarande att de *inte* informerar om att det finns stöd

för att lämna gängvåld. De svarande koordinatorens bedömning av stödet som erbjuds uppges som mestadels "varken bra eller dåligt" vid första (50% av de svarande) och tredje mättillfället (50% av de svarande). Vid andra mättillfället uppgav 35,3% att de bedömde det stöd som erbjuds för att lämna gängvåld som "dåligt" eller "mycket dåligt".

En av koordinatorens säger "jag och min kollega har ju pratat ganska mycket om att det kanske inte var så dumt att det var några första [socialsekreterare] med, utifrån myndighetsutövning, eftersom de har ett naturligt mandat i verksamheten. Och jag vet också att andra socialförvaltningar inte kanske haft med, eller några från en myndighet, eller valt att ha enbart SIG-are. Då har dom svårare att implementera det och få igenom GVI..." (2:10)

Några av koordinatorens från polisen uttrycker att de skulle vilja att cylindermodellen och GVI sammanfogas. En koordinator säger: "Det som efterfrågas i GVI är precis det som står i vår cylinder, jag skulle bara kunna klippa och klistra från Excel om det hade hjälpt personerna. Från början sa jag, 'varför gifter vi inte GVI och cylinder direkt? Varför ska vi ha två olika Excel-dokument även om man behöver ha fler flikar med GVI?'..." (2:4)

5. Fidelity

I denna del presenteras resultat utifrån vad som framkommer kring i vilken utsträckning GVI har efterföljts av de professionella (fidelity), hur programtroheten har efterföljts och hur processerna för att följa strategin beskrivs av styrgrupp, arbetsgrupp och koordinatörer samt under observationer och i enkätsvar.

Programtrohet

Under processutvärderingen har det framkommit att koordinatörerna har varit fokuserade på att förstå strategin och följa den, och att de har eftersträvat en hög programtrohet. Det är dock tydligt att förutsättningarna i de olika verksamheterna skiljer sig när det gäller att kunna vara programtrogen och hur strategin har kunnat operationaliseras i den aktuella verksamheten och den lokala kontexten. Det som framkommit under hela processen är dock att det har funnits en tydlig vilja att efterfölja strategin, men det har inte alltid varit tydligt för de enskilda koordinatörerna hur detta ska genomföras. Ett möjligt undantag från detta skulle kunna vara några av polisens koordinatörer. Under den första intervjun framkom att deras fokus inte var programtrohet. De påpekade snarare att strategin inte skiljer sig åt i förhållande till det arbete som redan görs: "Jag tror inte det kommer bli så stor skillnad... Vi kommer inte ändra vårt koncept för att det är så pass bra som det är. Så jag tror inte det kommer förändras mycket i mitt jobb egentligen. Jag gör de grejerna redan utan GVI." (1:1).

Under det andra intervjutillfället framkommer en mer nyanserad bild av strategin i relation till det arbete som görs inom polisen. Flertalet uppfattar förvisso att det arbete som utförs inom GVI påminner om det arbete som redan görs, men det som skiljer sig är ett ökat samarbete med frivården och staden och en mer strukturerat samverkan där den största skillnaden enligt en av koordinatörerna är: "... att vi ska jobba mer likadant överallt.... så vi har inte bara egna lösningar utan vi jobbar efter en mall, kan man säga, och det är väldigt viktigt att vi följer den mallen tillsammans med frivården och socialtjänsten." (2:5)

De muntliga utsagorna styrks i underlag från den första webbaserade enkätomgången, där 15,4% av de svarande koordinatorena uppgav att GVI förändrat deras sätt att arbeta vid första mättillfället. Motsvarande siffra var 23,5% vid andra mättillfället och 50,0% vid tredje. Av de som uppgav att GVI medfört förändring i arbetssätt uppgav vidare 50,0% att förändringen upplevdes som "bra" vid första och andra enkätomgången. Vid tredje och sista tillfället uppgav 87,5% att de upplevde förändringen av arbetssätt som "bra". Ett ytterligare perspektiv på koordinatorens uppfattning av deras insats när det gäller GVI är svaren på frågan "*Är du nöjd med din insats inom GVI?*". De svarande koordinatorena har över tid och succesivt angett en högre grad av nöjdhet med den egna insatsen. Dubbelt så många är nöjda vid det sista mättillfället jämfört med det första. Mer precist uppgav 30,8% av de svarande koordinatorena att de var nöjda vid första mättillfället, 44,4% vid andra tillfället och avslutningsvis 61,5% vid tredje mättillfället. Därtill minskade andelen koordinatörer som angav att de inte kunde bedöma sin nöjdhet. Vid första mättillfället angav 61,5% att de inte kunde bedöma sin nöjdhet (svarade "*Kan inte bedöma*"). Det svarsalternativet användes av färre koordinatörer vid andra (44,4%) respektive tredje mättillfället (38,5%). Vid sista mättillfället var det ingen av de svarande koordinatorena som svarade att de inte var nöjda med sin insats inom GVI. Sammantaget skulle svaren kunna förstås som att koordinatorena upplever att implementeringen av GVI Göteborg är på väg åt rätt håll.

Påtalade svårigheter när det gäller efterföljande av strategin

Under andra intervjutillfället med koordinatorena framkommer att det fortfarande finns oklarheter i relation till strategin, hur den ska genomföras och i vilken utsträckning koordinatorena, framför allt från socialtjänsten, uppfattar att de efterföljer strategin. Vid andra intervjutillfället framkommer även kritik mot hur GVI har genomförts i Göteborg. En återkommande kritik var att förberedelsearbetet hade behövt få ta längre tid och att bland annat CI genomfördes för snabbt. Det framkom att det fanns önskemål om att socialtjänstens koordinatörer hade behövt utveckla och fördjupa kontakterna med lokalsamhället innan CI skedde. Enligt vissa koordinatörer hade ett bättre förankringsarbete lokalt kunnat bidra till att arbetet med GVI hade sett annorlunda ut, med möjligheten att kommunicera budskapen med en större tyngd till målgruppen. Några röster hördes även i andra intervjun kring

hur budskapet har tagits emot och en koordinator säger: "De kriminella på gatan som har fått budskapet från GVI har förlöjligat och skrattat åt det här budskapet..."

Personalomsättning

Under möten och i intervjuer med koordinatörer från polisen och socialtjänsten framkommer att personalomsättningen påverkar implementeringen av GVI negativt. En av koordinatörerna säger i den andra intervjuomgången att det är svårt att utveckla arbetet med GVI, eftersom flera av kollegorna har slutat sedan GVI-utbildningen: "Hur ofta och hur mycket ska man utbilda för att inte förlora kunskapen i organisationen? När också så många kollegor bytts ut. Så att det är ett, det är fortfarande tror jag ett jättestort jobb att göra, det är ju inte min upplevelse att det har liksom har sipprat ner i organisationen. Att det är en del av organisationen. Där är fortfarande, även om man säger att det inte är ett projekt, så är det ett projekt... Det är inte som en utredningsmetod som vi har implementerat..." (2:9)

Personalomsättningen innebär att det finns ett behov av att repetera informationen om GVI, och att genomföra utbildningar löpande. Ytterligare tankar och förslag på att behålla och uppdatera GVI framkommer i den andra intervjuomgången där en av koordinatörerna säger: "Ja, jag tänker nog i utbildningssammanhang så kan det ju vara bra att hålla det hett och levande genom att man till exempel också får träffa andra aktörer. Och att det, man kanske ska lägga temadagar där man beskriver lite, hur jobbar den här yrkesgruppen med den här gruppen, vad gör vi och vad händer i dom olika faserna. Och vilka är involverade där och när kommer respektive del in i det och vad det berörs av. Så det tror jag, men jag tror också att det får, tills man får testa det lite fler gånger så att dom som är involverade, att det blir lite vardag. För annars blir det fortfarande det där, vi tror att det kommer bli. Så att man måste ju köra det varmt och finlipa på vad gick bra denna gången och vad gick dåligt och vad kan jag göra bättre." (2:10)

Svårigheter att nå ut med information om strategin

I linje med svårigheter när det gäller personalomsättningen förekommer även svårigheter att nå ut till alla professionella inom verksamheterna som kan behöva känna till strategin. Koordinatorerna lyfter även att det är viktigt att cheferna behöver förstå strategin bättre än vad de gör idag och deras kunskap m GVI uppfattas som en central pusselbit för att strategin ska kunna efterföljas. En av koordinatörerna

säger: "Sen att inte ens strategi ska vara okänd för de som ska utföra den utan i dag är det en strategi som har gått åt andra hållet, i dag gäller det att få cheferna att få förstå strategin." (2:17)

Att vara programtrogen i en svensk kontext

En ytterligare svårighet som framkommer såväl under den första som andra intervjun med koordinatorena är att kunna vara programtrogen en strategi från USA, utifrån svenska lagar och regelverk. Det försvårar implementeringen och det försvårar även frågan om fidelity och i vilken utsträckning har GVI efterföljts av de professionella.

Under rubriken "Adoption" har problem med sekretesslagstiftningen beskrivits och sekretesslagstiftningen påtalas även när det gäller att kunna vara programtrogen GVI. Koordinatorer påpekar att lagförändringar behöver ske om GVI ska kunna implementeras och de som arbetar med GVI ska kunna vara programtrogna. En av koordinatorena säger att om det inte sker "... kommer man att begära att folk ska begå tjänstefel om man bara säger att det är GVI, kom igen... nu får du ta det här beslutet, men så har de ingen rätt att göra det bara för att vi säger att det är GVI utan lagstiftningen är fortfarande likadan som innan." (2:4)

Andra svenska regelverk och lagstiftningar försvårar programtroheten. Under olika möten och vid intervjuer med koordinatorena framkommer exempelvis vistelsebegreppet och folkbokföringsadressen som försvårande för programtrohet. En koordinator säger: "...då blir det svårare att fånga upp en person som egentligen är synlig här men har sin tillhörighet nån annanstans. Våra regler har vistelsebegrepp. Eller folkbokföringsadresser, vilket gör ju, gissar jag att det kan bli lite försvårande." (2:10)

Koordinatorer påpekar även att det är för stora skillnader mellan den kontext där GVI utvecklades och den svenska, och flera koordinatorer ställer sig frågande till om det går att översätta GVI till svenska förhållanden: "Att det lyckas i mellanvästern i USA. Där gick det ner. Men man har ju helt andra förutsättningar både socialt och rättsligt..." (1:6).

Svårigheter att vara programtrogen GVI framkommer även när det gäller samverkan med civilsamhället, eftersom det är en av strategins centrala aktörer. En koordinator

säger: "... i det svenska samhället har vi inte communities som man har i USA. Prästen har inte lika stor roll i samhället som den har i USA ..." (2:19)

Custom notifications

Efter det att CI genomfördes i maj 2023 gjordes ett omfattande antal CN för att sprida budskapet till målgruppen. Under andra intervjun framkommer från flera koordinators att detta inte lyckades helt och flera var mycket missnöjda med tillvägagångssättet av CN. Flera av koordinatorserna upplevde att det var rörigt i planeringen och genomförandet av CN. En av koordinatorserna berättar: "Det var rörigt. Vem som ringde hit och vem som gjorde vad. Det kan göras bättre, det var inte toppen. Det tolkades olika ute i utförarmiljön hur man skulle göra, men det gick igenom till slut. Alla fick träffa dem de skulle träffa. Det var allt från häktet till hemma hos folk." (2:4)

I intervjuerna med koordinatorserna från socialtjänsten framkommer att polis och frivården hade satt ihop en lista på personer som skulle ingå i CN utan att tillfråga socialtjänsten. Detta innebar delvis en kollision med socialtjänstens pågående klientarbete och här efterfrågas transparens och samverkan mellan de olika aktörerna. En av koordinatorserna säger: "Jag tror att den behöver förtydligas, för på de vi har haft customs med... det finns en oro hos klienterna och att man måste prata med polisen, får man verkligen hjälp... viss fundersamhet hos en del ... de kanske inte riktigt litar på att den hjälpen som vi lovar ska finnas... Det är det vi har pratat med handläggaren om, det handlar om att hjälpa dem, motivera dem, finnas med, erbjuda sig att ringa och ställa frågor... eh... och försöka få dem att vilja ta emot hjälp. (2:15)

Det framkommer att flera koordinators uppfattar att det är oklart vem som fattar beslut om CN och en av polisens koordinators säger: "Jag har aldrig riktigt förstått vem som styr det utan det kommer lite från XX. Vi har planerat att hålla tre custom i morgon. Det är inte riktigt så att jag är helt införstådd med detta..." (2:4)

En av förklaringarna kring oklarheterna av CN och dess genomförande skulle kunna förstås utifrån uppfattningen att CN är samma insats som "orossamtal", vilket är ett samtal som riktar sig till personer som är under arton. Att likställa CN med "orossamtal", kan innebära att CN inte används korrekt. En av koordinatorserna som

reflekterar över olikheterna mellan orosamtal och CN säger: "Den stora skillnaden är ju budskapet. Nu är det budskapet 'skjut inte, bli inte skjuten', och 'det finns en väg ut.'" (2:5)

En annan förklaring till att CN blev otydligt skulle kunna vara kvaliteten och innehållet i den utbildning som erbjöds kring CN. Såväl under observationer av utbildningen som i intervjuerna med koordinatorena framkom att det som erbjöds inte höll den kvaliteten som önskades och en av koordinatorena berättar: "NN pratade in i kameran en timme. Då sitter folk som inte vet nånting och sen, vad sjutton är det här, dom trodde att dom skulle få tips och trix och det här ska ni säga och.. Asså det handlade ju mer om hur många, det var ju sådär..." (2:5)

Värt att notera är att ingen av de svarande koordinatorena uppgav i webbenkäten vid första mättillfället att de faktiskt medverkade vid CN. Motsvarande siffror vid andra mättillfället var 11,1% och 28,6% vid tredje mättillfället. 61,5% svarade "vet ej" på frågan om de medverkar vid CN vid första mättillfället och 57,1% svarade "nej" vid tredje mättillfället. Av de som svarade att de medverkat vid CN uppgav 66,7% att erfarenheten av medverkan bedömdes som "bra" vid tredje mättillfället. Eftersom CN inte hade genomförts förrän koordinatorena besvarade den tredje webbenkäten, kan svaren från de två första tillfällena förstås som det har varit oklart för koordinatorena vad CN är. Svaren från tredje tillfället visar att majoriteten av de som medverkade vid CN uppfattade det som bra.

Att erbjuda hjälp till de som vill lämna

En ytterligare del av GVI som enligt koordinatorena inte är helt utvecklad är det stöd och den hjälp som ska erbjudas de som vill hoppa av. Det finns röster från koordinatorena att de inte har fått eller känner till att hjälp med att lämna det kriminella livet har kommit in. Men det finns även koordinatore som anger att målgruppen har eftersökt hjälp och att de söker stöd via andra än de tilltänkta vägarna. Utifrån de resultat som finns tillgängliga går det dock inte att få en samlad bild av antalet personer som sökt stöd för att hoppa av. Det behöver dock tilläggas att det endast har gått cirka sex månader sedan CI genomfördes i Göteborg med efterföljande CN.

Ökat fokus och sanktioner

Under intervjuer, vid möten och i mötesanteckningar framkommer olika beskrivningar om ökat fokus och sanktioner. I från mötesanteckningar noteras att Stadsledningskontoret (SLK) i slutet av våren 2023 bjöd in ett tiotal berörda förvaltningar och Räddningstjänsten för att påbörja arbetet med sanktioner. I projektplanen (Bilaga 2) presenteras olika myndigheter som ska vara samverkanspartners för att polisen, frivården och socialtjänsten bland annat ska kunna genomföra sanktioner. I intervjuerna med koordinatörerna framkommer att vissa varken känner till att ett ökat fokus har förekommit eller att sanktioner har satts in. Andra koordinatörer hänvisar till att arbetet med sanktioner har påbörjats och en koordinatör säger: "Nu kommer vi från och med i dag börja införa sanktioner mot två grupperingar, vilket ska bli väldigt intressant att följa och se om det ger resultat. Nu går man lite bredare, nu försöker man titta på vad de har för företagskopplingar och om det är någon som ligger under frivård och försöka skruva och se om... det ska bli intressant att följa" (2:3)

Utöver det framkommer att vissa av koordinatörer tycker det är oklart hur sanktioner ska genomföras och under den andra intervjun säger en av koordinatörer: "Har fortfarande inte förstått riktigt hur det ska funka med alla sanktioner och sånt, men, och det vet inte nån, vi har ju precis börjat med det." (2:5)

Men det är inte alla koordinatörer som uppfattar att det är otydligt med vad sanktioner kan vara och innehålla. En av koordinatörerna berättar: "... det handlar mycket om att titta om de har några öppna ärenden, om det finns ärenden som har varit i tingsrätten som ska upp i hovrätten så kanske vi kan skynda på det. Det finns många andra som har förtur, relationsärenden eller ekonomisk brottslighet, men att vi kanske kan trycka fram att nätverkskriminella ska få lite förtur till hovrätten så de kan inställa sig tidigare. Det tror jag kan ge resultat." (2:3)

De olika uppfattningarna kan vara ett resultat av att Göteborg är, i svenska mått mätt, en stor stad med många inblandade aktörer, och det är inte möjligt att alla är helt uppdaterade. Det kan även förstås som att delar av strategin inte är på plats i Göteborg. Men, som påtalas av Braga & Kennedy (2020), är det en komplex process att implementera GVI och det tar tid.

Diskussion

Appropriateness

Sammanfattningsvis visar resultaten att GVI från start inte helt och hållet uppfattades som relevant av företrädare från de olika verksamheterna. Detta förändrades något över tid och under den andra intervjun var flertalet koordinators uppfattning att GVI är en relevant strategi. Under den andra intervjun framkom kritiska och problematiserande röster om svårigheter med att genomföra, snarare än om att kritisera GVI som en mindre relevant strategi.

Vid den första intervjun var det framför allt företrädare från polisen och socialtjänsten som ställde sig frågande till om GVI är en relevant strategi att implementera. Kritiken från de olika verksamheterna varierade dock. Företrädare från polisen hänvisade, framför allt inledningsvis, till att det redan pågår ett omfattande och kvalitativt gott arbete genom exempelvis den så kallade cylindermodellen.² De kritiska rösterna från socialtjänsten fokuserade framför allt på strategins delar avseende sanktioner och hur socialtjänsten i sitt uppdrag kan arbeta med sanktioner och grupper, som snarare är löst sammansatta nätverk än fasta konstellationer.

Att GVI initialt inte uppfattades som relevant skulle kunna förstås som en barriär i implementeringsprocessen av GVI i Göteborg. Forskning (Coffey & Horner, 2012) visar att en viktig byggsten i implementeringen av en insats som GVI är att de som ska implementera och använda strategin är motiverade, att de behöver en tydlig målbild av vad insatsen innebär och vad de ska genomföra. Utöver texter att läsa och utbildning, visar forskning att återkommande handledning och metodstöd behövs för en hållbar implementering av en intervention (Fixsen et al. 2005). I processen mellan första och andra intervjun har arbetsgruppen bjudit in koordinatörerna till möten varannan vecka för att behandla olika teman kring implementeringen. Utöver det har socialtjänsten och polisen haft separata möten med projektledarna. I den andra intervjun med koordinatörerna påpekas att mötesplatserna borde tillkommit

² <https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/utsatta-omraden/>

tidigare, då de var en viktig plattform för att få kunskap om GVI och att dela andras erfarenhet av att arbeta med GVI.

Ett förslag inför att GVI implementeras på andra orter är att mer tid och resurser används för att informera polis och socialtjänsten om GVI. I processutvärderingen i Örebro (Hellfeldt et al. 2023) framkommer att en av framgångsfaktorerna för implementeringsprocessen av GVI var att den fick ta tid. Möjligen hade informationen om vikten av förankring av GVI i Göteborg, och att en komplex strategi som GVI behöver få ta tid innan aktiviteter kan genomföras, behövt förankras betydligt tydligare. Framför allt inom polisen och socialtjänsten, men även bland politiker och i ledningsgrupper. Det skulle med fördel kunna tydliggöras vad strategin mer precist innebär för det professionella arbetet inom respektive verksamhet. Mötesforum och handledning för koordinatörer behöver också skapas tidigt i processen. En ytterligare rekommendation är att koordinatörer och andra nyckelpersoner behöver få tydliga instruktioner om GVI:s olika faser, vad de förväntas lära sig och vad de förväntas utföra och bidra med.

En god erfarenhet från Göteborg är de workshops som genomfördes med representanter från alla verksamheterna i samband med informationsmötet 2022. Detta material tillsammans med den enkät som delades ut användes bland annat av arbetsgruppen för att identifiera det som uppfattades kunna vara barriärer i implementeringen av GVI. Resultaten hade även kunnat användas för vidare samtal med de representanter som deltog vid informationstillfället, för att konkretisera implementeringen av GVI. Frivården hade vid detta tillfälle redan tillsatt de tilltänkta koordinatörerna och möjligen hade en inbjudan till att diskutera resultaten kunnat vara ett led i att identifiera koordinatörer inom socialtjänst och polis. Ett av resultaten från processutvärderingen är att det hade varit gynnsamt för implementeringsprocessen om chefer hade fått en tydligare information och kunskap om GVI och om koordinatörerna hade varit på plats tidigare i processen.

Acceptability

Uppfattningen av strategin som relevant är tätt sammankopplad till huruvida koordinatörerna accepterar strategin. De kritiska rösterna från socialtjänstens koordinatörer, som framför allt framkom under första intervjun, ifrågasatte

möjligheten för socialtjänsten att arbeta med målgruppen eftersom det finns en hård konkurrens i relation till andra målgrupper som socialtjänsten också, enligt lag, skall arbeta med. Detta kan i sin tur ha påverkat möjligheterna att ge stöd och att arbeta med målgruppen, samt att utveckla de snabbspår för insatser som krävs för att genomföra GVI. Under andra intervjun framkom mer accepterande röster från socialtjänsten och uppfattningen att GVI är, eller kommer att vara, ett bidrag för att arbeta mot det dödliga våldet. Bland frivårdens och polisens koordinatörer framkom en betydligt större grad av ett accepterande av strategin redan från början, och detta stärks även något ytterligare vid andra intervjutillfället. Ett sådant observandum är att koordinatörer inom polisen menade att GVI kan fungera väl i kombination med till exempel cylindermodellen.

Att koordinatörer accepterar strategin är av synnerlig vikt, då forskning visar att effekten av GVI blir betydligt svagare om strategins olika delar inte accepteras, genomförs eller efterföljs (Braga et al. 2018). Forskning visar att strategin till och med kan få motsatt effekt om inte alla verksamheter accepterar och genomför strategin i sin helhet. Griffiths och Christian (2015) rapporterar från en implementering av GVI att aktörer inom polisen valde ut några delar av strategin. Detta innebär att det inte var GVI som genomfördes och det som gjordes fanns det således ingen evidens för, vilket kan förklara att det dödliga våldet inte minskade. Det är således av synnerlig vikt att alla aktörer på alla nivåer accepterar och genomför strategin i sin helhet. Detta kan innebära att det kan behövas ytterligare tid och resurser för att motivationsarbete och kompetensutveckling inom alla verksamheter och på alla nivåer för att säkra acceptansen av strategin. För att kunna acceptera en ny strategi, såsom GVI, menar implementeringsforskare (Powell et al. 2012; Powell et al. 2015; Waltz et al. 2014; Waltz et al. 2015) att faktorer som förståelse av en interventions syfte, dess teoretiska grund men även förståelse för hur interventionen ska kunna omsättas i det egna arbetet måste vara på plats för att arbetet ska kunna utföras. Utbildning, stöd och tillräckligt med tid behöver således avsättas för att alla aktörer på alla nivåer ska acceptera, genomföra och förvalta strategin. Utifrån de resultat som har framkommit i denna processutvärdering föreslås att de som avser att implementera GVI säkerställer att koordinatörer från samtliga verksamheter utses utifrån ett uttalat intresse av att arbeta med strategin och med målgruppen. Utöver det behöver det tas fram en plan för kompetens- och

metodutveckling, som tar hänsyn till de olika verksamheternas juridik, organisering, uppdrag, villkor samt de lokala kontexterna som koordinatorena arbetar i. Socialtjänstens och polisens organisationer bör uppmärksammas tidigt i processen och det behöver ske ett strukturerat utbyte mellan professionella som har erfarenhet av att använda GVI och de som planerar att påbörja implementeringen.

Adoption

Sammanfattningsvis visade resultaten att GVI sedan start 2022, har fått ett ökat fäste inom alla tre nyckelverksamheterna, inte minst inom socialtjänsten, men även inom polisen. Frivården kan sägas ha upptagit GVI redan från start. Det fanns förändringar över tid när det gäller koordinatorens uppfattning av sitt uppdrag, där socialtjänstens koordinatörer är betydligt tydligare i hur de presenterar uppdraget under andra intervjutillfället jämfört med första. Detta gäller även polisens koordinatörer. De samlade resultaten synliggör det som benämns som "readiness for change" (Weiner, 2009), det vill säga att det finns en betydligt högre beredskap att implementera GVI i respektive verksamhet. Det som framkom i intervjuerna med koordinatorena var att det från början bland annat saknades information om deras uppdrag, roller, kontaktvägar och de hade inga mötesforum för att diskutera GVI, något som inte bidrog till "readiness for change". Detta försvårade sannolikt implementeringen av GVI och sannolikt fördröjdes strategins fäste i verksamheterna. Det behöver återigen påtalas att GVI är komplex och kräver därför en tydlig struktur, organisation och kommunikation inom och mellan de olika verksamheterna. Det behöver också uppmärksammas att de olika verksamheterna har olika uppdrag när det gäller målgruppen (Braga et al. 2018). Det framkommer i flera av intervjuerna med socialtjänstens koordinatörer att om strategin ska kunna upptas i verksamheten, fungera och komma till sin fulla rätt måste den struktur och beslutsgång som vanligtvis används ändras. Utöver det påtalas att om strategin ska kunna upptas i verksamheten och fungera behöver alla enheter känna till strategin och nya strukturer behöver skapas för att möjliggöra GVI i den lokala kontexten.

Den framgångsfaktor som har identifierats när det gäller hur GVI har upptagits av verksamheterna är samverkan, såväl inom som mellan de professionella i de olika verksamheterna. Samverkan utgör nyckelkomponenter för att GVI ska nå framgång; det vill säga leda till betydande minskningar av våldsbrott och förbättrad allmän

säkerhet (Braga & Kennedy, 2020). Koordinatorernas uppfattning om samverkan kan således förstås som en viktig dimension av att GVI:s programteori har accepterats. Flera av koordinatorerna har sedan tidigare ett utvecklat samarbete med välfungerande samverkan och känner väl till varandra, vilket har varit en god grund att bygga vidare på när det gäller samverkan inom GVI. Koordinatorerna inom alla verksamheter uppfattar att en av vinsterna med GVI är att samverkan mellan verksamheterna utvecklas och förbättras och vid andra intervjutillfället bekräftas att detta har blivit en verklighet. Vid andra intervjutillfället framkom dock att det fortfarande finns barriärer i samverkan mellan framför allt socialtjänsten och polisen, som förefaller bero på bristande kunskap och förståelse för varandras, men även sina egna, uppdrag och handlingsutrymmen. Resultaten visar ändå på en gynnsam process kring samverkan mellan de olika verksamheterna.

Dessvärre visar resultaten på en mindre gynnsam process när det gäller samverkan med civilsamhället, eller kanske snarare ideella organisationer som är verksamma i den lokala kontexten. Koordinatorerna uppfattar att det är mycket svårt att inkludera civilsamhället, och det har även uttryckts att det är den största utmaningen med strategin. De uttrycker att det är svårt att bedöma lämplighet av personer och organisationer, och de har svårigheter med att förstå civilsamhällets plats och uppgift. Socialtjänstens och polisens koordinatörer är exempelvis inte alltid överens om vilka som ska vara samarbetspartners eller vad som behövs för att bli det. Dessutom har de olika stadsområdena mycket olika erfarenhet av, och olika utvecklade kanaler för, att samarbeta med civilsamhället. Svårigheter och utmaningar att finna samarbetsformer med civil- och lokalsamhället framkommer även i andra processutvärderingar av strategin i Sverige (Ivert et. al., 2020; Hellfeldt et. al., 2023). Svårigheterna som påtalas av koordinatorerna kan delvis spåras till GVI-organisationens bristande uppföljning av initierade kontakter med lokal- och civilsamhället men även till en generell okunskap om ideella organisationer och föreningar som är verksamma i den lokala kontexten. Men det kan även förstås som ovana att samarbeta med såväl den ideella sektorn som den privata, alltifrån bostadsrättsföreningar till matvaruaffärer. Att följa upp och fördjupa kontakter och relationer med lokal- och civilsamhällets aktörer rekommenderas för det fortsatta GVI-arbete i Göteborg och till framtida etableringar för att inte förtroende för viktiga samhällsfunktioner ska urholkas.

En barriär för att GVI ska kunna upptas i de olika verksamheterna är sekretesslagen och tolkningen av denna. Koordinatorer från alla verksamheter har angett att sekretessen uppfattas som en försvårande omständighet för att implementera GVI. Vidare har det framkommit frågor och funderingar om varför det inte har genomförts något nationellt förtydligande och klargörande när det gäller sekretesslagen och GVI, då frågan har diskuterats i både Malmö och Örebro. Erfarenheten från Göteborg visar att oklarheter kring sekretesslagen och GVI har tagit tid och resurser som kan ha fördröjt implementeringsprocessen. Dessutom har det bidragit till meningsutbyten mellan koordinatorena såväl inom den egna verksamheten som mellan verksamheterna.

Samverkan är en central del av GVI:s programlogik, och förslag på utveckling när det gäller hur strategin har upptagits i verksamheterna är att med olika resurser fortsätta att stödja den utveckling av samverkan som genomförs i Göteborg, men även att identifiera förbättringar av samverkan inom och mellan verksamheter. Det finns ett pågående arbete med centrala aktörer som behöver utvecklas och stödjas då en central del i en implementeringsprocess är att tillse att arbetet går i rätt riktning och hålls vid liv. Ett ytterligare förslag är att från nationellt håll tillse att GVI tas omhand utifrån sekretesslagen och att tydliga nationella juridiska riktlinjer tas fram.

Feasibility

Sammanfattningsvis visar resultaten att anpassningar gjorts till olika lokala kontexter för att strategin ska bli genomförbar. En av de första anpassningarna var att rekrytera koordinatore med god lokalkännedom från socialtjänst och polis. Vidare har anpassningar gjorts för att genomföra CN på ett rättssäkert sätt och ett arbete har påbörjats för att kunna arbeta med cylindermodellen och GVI. Därtill har olika mötesforum inrättats i hela Göteborg och lokalt i de olika stadsområdena.

Sammantaget uppfattas att arbetet pågår alltjämt för att strategin ska implementeras i den lokala kontexten samt i hela Göteborg.

Förslag på förbättringar som hade kunnat göras tidigare i processen är att koordinatore på ett strukturerat sätt hade kunnat få ta del av Malmö och Örebros erfarenheter. Hänsyn borde ha tagits till socialtjänstens struktur och specialisering i Göteborg och koordinatore inom socialtjänsten hade behövt representera såväl

myndighets- som resursenheter inom samtliga stadsområden och Trygg-i-samordnare hade kunnat bjudas in i implementeringen av GVI. I den fortsatta implementeringen av GVI föreslås att koordinatorernas förslag på förändring och anpassningar fångas upp och diskuteras. NNSC har påpekat betydelsen av att GVI anpassas till den lokala kontexten, eller de olika lokala kontexterna som det handlar om i en stad som Göteborg. Men anpassningarna av GVI behöver genomföras strukturerat för att kunna analyseras och utvärderas (Braga & Kennedy, 2020) och det krävs en genomarbetad struktur och organisation för att detta ska kunna genomföras. Om strukturen och organisationen av GVI fallerar och om anpassningarna innebär att strategin inte efterföljs, kan det leda till problem såväl när det gäller implementering som med programtrohet. Tidigare forskning om implementeringen av GVI rapporterar att det är centralt att det finns en samordning mellan och inom de centrala verksamheterna, då strategin är komplex och kräver samordning, inte minst när anpassningar ska genomföras (Delaney, 2006).

För att GVI ska få så stor genomslagskraft som möjligt behöver lokala anpassningar göras. Detta arbete är redan pågående, men möjligen kan koordinatorernas identifierade behov av förändringar och anpassningar diskuteras mer strukturerat i lämpliga forum och för att även kunna utvärderas. Anpassningar som identifieras som nödvändiga i vissa områden skulle även kunna fungera som idéunderlag för arbetet i andra områden.

Fidelity

I arbetet med anpassningar finns det alltid en viss balansgång i relation till programtrohet. För att kunna vara programtrogen och följa GVI:s programteori krävs kunskap om strategin. Det är väl känt att programtrohet kan uppfattas vara mer eller mindre viktigt vid en implementering, men i resultaten från intervjuer och observationer framkommer tydligt att det finns en ambition att efterfölja strategin. Vid båda intervjutillfällena framkom det dock att det finns oklarheter när det gäller hur strategin ska genomföras och det förekom att koordinatorerna både inom polis och socialtjänsten är osäkra på om de är programtroga. Det kan bero på en osäkerhet och kan förklaras med att koordinatorerna framför allt inom socialtjänsten uppfattar att förankringsarbetet hade behövt få ta längre tid. Det förekommer även uppfattningar om att CI genomfördes för snabbt, utan att vara förankrat i

civilsamhället. Tidigare forskning visar på vikten av att det finns ett tydligt ledarskap och organisation av GVI med en fungerande kommunikation mellan de centrala aktörerna (Fox, Novak, Yaghoub, 2015) för att programtroheten ska kunna bevaras. Vidare har tidigare studier visat att personalomsättning har varit en bidragande faktor till att implementeringen av strategin har misslyckats (Braga, Hureau & Winship, 2008). Vid omfattande personalomsättning kan kunskap om strategin försvinna och därför behöver kompetensutveckling genomföras kontinuerligt så att alla som är involverade i processen har den kompetens som krävs för att arbeta vidare med implementeringen av GVI.

När det gäller påtalade svårigheter att vara programtrogen kan erfarenheterna från de första CN utgöra ett exempel på att genomförandet av CN inte var förankrat i alla verksamheter och flera av koordinatörerna uppgav att de var mycket missnöjda med tillvägagångssättet. Utöver det tillkommer JO:s utlåtande, vilket innebar att socialtjänsten inte uppfattade att de kunde genomföra CN med oanmälda hembesök hos målgruppen. Ett annat perspektiv som framkom var svårigheten att vara programtrogen i den svenska kontexten, då lagar, regelverk och välfärdsstatsmodellen skiljer sig markant från USA. Ett ytterligare identifierat problem är att det inom Sverige görs olika tolkningar av sekretesslagen.

Organisationen GVI i Göteborg

Organisationen av GVI i Göteborg är relativt okomplicerad, med en styrgrupp, arbetsgrupp och ett antal koordinatörer. Arbetsgruppen har under hela processen fungerat som ett nav för implementeringen av GVI. I intervjuerna med arbetsgruppen framkommer att de i stället för att fokusera på att påbörja arbetet med GVI, skulle de organisera två stora event; en kick-off i september 2022 och NNSC:s utbildning i oktober 2022. Detta fördröjde implementeringen av GVI och det framkommer i intervjuer med koordinatörer, framför allt inom socialtjänst och polis, att arbetet med GVI inte kom i gång; varken det förberedande koordinatorsarbetet eller CI. Det framkommer även att styrgruppen har haft helt andra förväntningar på implementeringstakten än vad arbetsgruppen och koordinatörerna har haft. Styrgruppens direktiv om att driva projektet i en viss takt har varit ändamålsenlig, men inte alltid realistisk avseende önskad progression. CI har därför behövt ställas in vid några tillfällen.

När det gäller sammansättningen av arbetsgruppen har representanter från frivården, polisen, socialtjänsten och stadsledningskontoret ingått. Något som skulle kunna ha underlättat implementeringsprocessen av GVI är om arbetsgruppen hade utökats med representanter från socialtjänstens trygghets- och brottsförebyggande verksamhet, den samordnade avhopparverksamheten samt polisens underrättelsetjänst. Det hade gett en utökad närhet till några av de aktörer inom socialtjänst och polis som är centrala för implementeringen av GVI, och i enlighet med de faser som ingår i GVI, såsom samverkan med civilsamhället, utveckling av avhopparverksamheten samt kartläggningen av målgruppen.

Resurser

Som stöd till arbetsgruppen har NNSC handledt gruppen under lite olika konstellationer.Handledning är en viktig del i implementeringen av en ny strategi såsom GVI. Dock har det framkommit att det finns både språkliga och kunskapsmässiga barriärer i den handledning som gavs. Ett förslag på förändring är att handledningen delas upp i åtminstone två separata delar: en metodhandledning och en processhandledning. Metodhandledningen skulle kunna fokusera på strategin och dess arbetsmetoder och skulle kunna ges av NNSC, eller någon annan med god kunskap om GVI. Ett ytterligare förslag är att metodhandledningen kan utvecklas för att riktas till koordinatörerna som en del av deras kompetensutveckling och för att säkerställa strategins programlogik. Processhandledningen till arbetsgruppen skulle kunna fokusera på implementering, processer inom och mellan verksamheter och samverkan, men även på nationella regelverk samt lokala kontexter och samverkan. Andra förslag på handledning är att metodhandledning ges i den lokala kontexten och för koordinatörer i de olika verksamheterna.

Referenser

- Braga, A. A., & Kennedy, D. M. (2020). *A framework for addressing violence and serious crime: Focused deterrence, legitimacy, and prevention*. Cambridge University Press.
- Braga, A., Kennedy, D., Waring, E. J., & Piehl, A. M. (2001). Problem-oriented policing, deterrence, and youth violence: An evaluation of Boston's operation ceasefire. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 38, 195–225.
- Braga, A., Hureau, D., & Winship, C. (2008). Losing Faith? Police, Black Churches, and the Resurgence of Youth Violence in Boston. *Ohio State Journal of Criminal Law*. 6 (1): 141–172.
- Braga, A. A., Hureau, D. M., & Papachristos, A. V. (2011). The importance of being earnest: the role of street organizations in producing and sustaining urban violence. *Criminology & Public Policy*, 10, 91–126.
- Braga, A. A., & Weisburd, D. (2012). The effects of hot spots policing on crime. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 49, 189–208.
- Braga, A., Weisburd, D., & Turchan, B. (2018). Focused deterrence strategies and crime control: An updated systematic review and meta-analysis of the empirical evidence. *Criminology and Public Policy*. e1051. doi: 10.1002/cl2.1051.
- Braga, A., Turchan, B & Winship, C (2019). Partnership, accountability, and innovation: Clarifying Boston's experience with pulling levers. I: D Weisburd & A Braga eds, *Police innovation: Contrasting perspectives*, (227–250) 2nd edn Cambridge University Press.
- BRÅ (2021) *Informationsdelning mellan socialtjänst och polis, i brottsförebyggande arbete med barn och unga*. Rapport 2021:2. ISBN 978-91-88599-39-1.
- Clarke V & Braun V (2017) Thematic analysis, *The Journal of Positive Psychology*, 12:3, 297-298, DOI: [10.1080/17439760.2016.1262613](https://doi.org/10.1080/17439760.2016.1262613).
- Coffey, JH., Horner, RH. (2012). The Sustainability of Schoolwide Positive Behavior Interventions and Supports. *Exceptional Children* 78(4): 407–422.
- Delaney C (2006). *The effects of focused deterrence on gang homicide. An evaluation of Rochester's ceasefire program*. Rochester Institute of Technology.

- Durlak, J. A. & DuPre, E. P. (2008). Implementation matters: a review of research on the influence of implementation on program outcomes and the factors affecting implementation. *Am J Community Psychol* 41, s. 327–350.
- Fixsen D, Naoom S, Blase KA, Friedman RM, Wallace F. (2005). *Implementation research: A synthesis of the literature*. University of South Florida, Louis de la Parte Florida Mental Health Institute, The National Implementation Research Network.
- Fixsen, D, Karen A. Blase, Sandra F. Naoom & Frances Wallace (2009). Core implementation components. *Research on Social Work Practices* 19(5): s. 532–540.
- Fox, A., Novak, K., & Yaghoub, M. (2015). *Measuring the impact of Kansas City's No Violence alliance*. Department of Criminal Justice and Criminology, University of Missouri
- Griffiths, E. and Christian, J. (2015), Considering Focused Deterrence in the Age of Ferguson, Baltimore, North Charleston, and Beyond. *Criminology & Public Policy*, 14: s. 573–581.
- Gripp C, Jha C, and Vaughn P E (2020). "Enhancing Community Safety through Interagency Collaboration: Lessons from Connecticut's Project Longevity" *The Journal of Law, Medicine & Ethics*, 48: s. 47–54.
- Hasson, H. (2010) Systematic evaluation of implementation fidelity of complex interventions in health and social care. *Implementation Sci* 5, 67.
- Hasson, H och von Thiele Schwarz, U (2017) *Användbar evidens om följsamhet och anpassningar*. Natur & Kultur.
- Hellfeldt, K., Olsson, K., Frogner, L. & Strand, S. (2023). *Processutvärdering av GVI Örebro. En strategi för att minska och förebygga utvecklingen av grovt och dödligt våld kopplat till kriminella grupper*. Örebro: Örebro universitet.
- Ivert, A.-K., Mellgren, C., & Nilsson, J. (2020). *Processutvärdering Sluta skjut*. FOU 2020:3. Malmö: Malmö universitet.
- Ivert, A.-K. & Mellgren, C. (2021). *Effektutvärdering av Sluta skjut. En strategi för att minska det grova våldet* FOU 2021:2. Malmö: Malmö universitet.
- Ivert, A.-K. & Mellgren, C. (2023). *Uppföljning av Sluta skjut. En strategi för att minska det grova våldet i Malmö*. Malmö: Malmö universitet.
- Justitieombudsmannen (2023). Beslut i Initiativärende om den s.k. Islandsmodellen. Dnr 9950-2021.

- Kennedy, D. M., Braga, A. A., & Piehl, A. M. (2001). *Reducing gun violence: the Boston gun project's operation ceasefire*. US Department of Justice, Office of Justice Programs, National Institute of Justice.
- Kennedy, D. M. (2006). "Old Wine in New Bottles: Policing and the Lessons of Pulling Levers." In: David Weisburd and Anthony Braga (Eds.), *Police Innovation: Contrasting Perspectives* (s. 155–170). New York: Cambridge University Press.
- Kennedy, D. M. (2009). Deterrence and crime prevention: Reconsidering the prospect of sanction. I: *Deterrence and Crime Prevention: Reconsidering the Prospect of Sanction*. Routledge.
- Lipsey MW & Cordray DS (2000). Evaluation methods for social intervention. *Annual review of psychology* 51:345–375.
- National Network for Safe Communities (2015). *Group Violence Intervention: An Implementation Guide*. Washington, DC: U.S. Department of Justice, Office of Community Oriented Policing Services.
- O'Donnell, Maggie and Louisa Aviles. (2017). *Group Violence Intervention: A Guide for Project Managers*. I: Washington, DC: Bureau of Justice Assistance.
- Pettigrew AM (1990). Longitudinal field research on change: theory and practice. *Organizational Science* 1, 267–292.
- Powell, B., McMillen, C., Proctor, E., Carpenter, C.R., Griffey, R.T., Bunger, A.C., Glass, J.E., & York, J.L. (2012). A Compilation of Strategies for Implementing Clinical Innovations in Health and Mental Health. *Medical Care Research and Review*. 69,123–157.
- Powell, B. J., Waltz, T. J., Chinman, M. J., Damschroder, L. J., Smith, J. L., Matthieu, M. M., Proctor E. K., & Kirchner, J. E. (2015). A refined compilation of implementation strategies: results from the Expert Recommendations for Implementing Change (ERIC) project. *Implementation Science*, 10(21). doi:10.1186/s13012-015-0209-1.
- Proctor EK & Brownson RC. (2012). Measurement issues in dissemination and implementation research. I: Brownson RC, Colditz GA, Proctor E, red. *Dissemination and implementation research in health. Translating science into practice*. Oxford University Press

- Rowe M & Friis Sjøgaard T (2020) 'Playing the man, not the ball': targeting organised criminals, intelligence and the problems with pulling levers, *Policing and Society*, 30:2, 120–135.
- Sveriges Radio (2023). Radioprogrammet *I lagens namn*. Avsnittet: *Polismästaren: "Det går åt fel håll och gör oss oroliga"*. Hämtad 2023-09-15 från <https://sverigesradio.se/avsnitt/polismastaren-gangbrottsligheten-kan-inte-bese-gras-bara-tryckas-tillbaka>
- Waltz, T. J., Powell, B. J., Chinman, M. J., Smith, J. L., Matthieu, M. M., Proctor, E. K., ... Kirchner, J. E. (2014). Expert Recommendations for Implementing Change (ERIC): Protocol for a mixed methods study. *Implementation Science*, 9(39), 1–12.
- Waltz, T.J., Powell, B.J., Matthieu, M.M. *et al.* (2015) Use of concept mapping to characterize relationships among implementation strategies and assess their feasibility and importance: results from the Expert Recommendations for Implementing Change (ERIC) study. *Implementation Sci* 10, 109.
- Weiner, B.J. (2009). A theory of organizational readiness for change. *Implementation Sci* 4, 67.

Referenser till lagar:

- Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2023196-om-kommuners-ansvar-for_sfs-2023-196/
- Offentlighets- och sekretesslag (2009:400)
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/offentlighets-och-sekretesslag-2009400_sfs-2009-400/

Bilagor

1. Avsiktsförklaring GVI Göteborg
2. Projektplan GVI Göteborg
3. Resultat från analog enkät
4. Analys av SWOT
5. Resultat från webbenkät
- 6a Ekonomisk slutredovisning av riktat utvecklingsstöd
- 6b Projektuppföljning för ekonomisk återrapportering
7. Metodstöd från BRÅ

